

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

**Εγκληματολογικές και Ποινικές προσεγγίσεις της
διαφθοράς, του οικονομικού και οργανωμένου
εγκλήματος**

Διπλωματική Εργασία

«Το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα και το φαινόμενο της
“Greek Mafia”: Ανάλυση της απεικόνισης και διαχείρισής του
από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης»

Μαρία Παπαϊωάννου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: **Σοφία Βιδάλη**

Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας Μαρίας Παπαϊωάννου που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα και το
φαινόμενο της “Greek Mafia”: Ανάλυση της απεικόνισης
και διαχείρισής του από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης»

Μαρία Παπαϊωάννου

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Σοφία Βιδάλη

μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ,

τ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Συν-επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Ειρήνη Σταμούλη

μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ-ΜΠΣ ΠΕΔ,

Επίκουρη Καθηγήτρια

Παντείου Πανεπιστημίου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένεια μου για την αμέριστη στήριξη, την αγάπη και την εμπιστοσύνη που μου προσέφερε καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου. Η συμβολή τους υπήρξε καθοριστική και τους αφιερώνω με ευγνωμοσύνη την ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εξετάζει το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα και την απεικόνιση της λεγόμενης «Greek mafia» μέσω της εγκληματολογικής θεωρίας, της ιστορικής εξέλιξης, του δημοσιογραφικού λόγου και των θεσμικών αντιδράσεων. Η έρευνα διερευνά θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα, συμπεριλαμβανομένων των απόψεων των Chambliss, Cressey, Ruggiero και Morselli, εστιάζοντας στα εγκληματικά δίκτυα, τη διαφθορά και τη συνύπαρξη νομιμότητας και παρανομίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην διάρθρωση των εγκληματικών οργανώσεων και τις κοινωνικές σχέσεις και πως οι σύγχρονες εγκληματικές οργανώσεις έχουν εξελιχθεί και εμπλέκονται σε ποικίλα αδικημάτων όπως διακίνηση, εκβιασμό, δολοφονίες επί παραγγελία και οικονομικό έγκλημα.

Η μελέτη αναλύει επιπλέον τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση των δημόσιων αντιλήψεων σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα. Η ερευνητική δημοσιογραφία, η σκανδαλοθηρική κάλυψη και οι αναπαραστάσεις στα ψηφιακά μέσα επηρεάζουν σημαντικά την κοινωνική αντίληψη για την εγκληματικότητα, τη διαφθορά και τη θεσμική νομιμότητα. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στη δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ και στις επιπτώσεις της για την ελευθερία του Τύπου, η οποία στην περίπτωση μας υπονομεύεται από την δράση του οργανωμένου εγκλήματος.

Τα δεδομένα δείχνουν ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα λειτουργεί μέσω ευέλικτων και προσαρμοστικών εγκληματικών δικτύων που συνδέονται στενά με οικονομικά συμφέροντα, διαφθορά και θεσμικές αδυναμίες. Οι αναπαραστάσεις στα μέσα ενημέρωσης συμβάλλουν ταυτόχρονα στην ευαισθητοποίηση του κοινού και στη συμβολική υπερβολή της εγκληματικής δύναμης. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αποτελεσματικές στρατηγικές καταπολέμησης του εγκλήματος απαιτούν πολυδιάστατες προσεγγίσεις που συνδυάζουν μέτρα ποινικής δικαιοσύνης με θεσμική διαφάνεια, πολιτικές κατά της διαφθοράς, οικονομική σταθερότητα και προστασία των δημοκρατικών ελευθεριών.

Λέξεις-κλειδιά: Οργανωμένο έγκλημα, Greek mafia, αναπαράσταση στα μέσα ενημέρωσης, εγκληματολογία, διαφθορά, ερευνητική δημοσιογραφία, εγκληματικά δίκτυα, θεσμική διαφθορά, πολιτική καταπολέμησης του εγκλήματος, Ελλάδα

Abstract

This study examines the phenomenon of organized crime in Greece and the representation of the so-called Greek Mafia through criminological theory, historical development, media discourse, and institutional responses. The research explores theoretical approaches regarding organized crime, including the perspectives of Chambliss, Cressey, Ruggiero, and Morselli, focusing on criminal networks, corruption, and the coexistence of legality and illegality. Particular emphasis is placed on the structure of criminal organizations and social relations and how modern criminal organizations have evolved and are involved in a variety of offences such as trafficking, extortion, contract killings and economic crime.

The study additionally analyzes the role of the media in constructing public perceptions regarding organized crime. Investigative journalism, sensationalist reporting, and digital media representations significantly influence social understandings of criminality, corruption, and institutional legitimacy. Special attention is given to the assassination of journalist Giorgos Karaivaz and its implications for press freedom, which is in our case undermined by the actions of organized crime.

The data indicate that organized crime in Greece operates through flexible and adaptive criminal networks closely connected to economic interests, corruption, and institutional weaknesses. Media representations contribute simultaneously to public awareness and symbolic exaggeration of criminal power. The study concludes that effective anti-crime strategies require multidimensional approaches combining criminal justice measures with institutional transparency, anti-corruption policies, economic stability, and the protection of democratic freedoms.

Keywords: Organized crime, Greek Mafia, media representation, criminology, corruption, investigative journalism, criminal networks, institutional corruption, anti-crime policy, Greece

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	5
Abstract	7
Συντομογραφίες	10
1. Εισαγωγή: Εννοιολογική προσέγγιση του όρου “Οργανωμένο Έγκλημα”	11
2. Θεωρητικό Υπόβαθρο	13
2.1 Οργανωμένο έγκλημα-Εγκληματική οργάνωση	13
2.2 Το οργανωμένο έγκλημα ως εισαγόμενο φαινόμενο	14
2.3 William Chambliss- Η συμβιωτική σχέση νομιμότητας και παρανομίας	16
2.4 Donald Cressey- Η θεωρία της συνωμοσίας του ξένου	18
2.5 Ruggiero, Morselli και τα εγκληματικά δίκτυα	20
3. Θεωρία για το οργανωμένο έγκλημα και κοινωνικές σχέσεις	21
3.1 Η θεωρία της οργάνωσης	21
3.2 Η Λογιστική θεωρία	22
3.3 Η θεωρία των κοινωνικών δικτύων	22
3.4 Όρκος σιωπής- Omerta	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
4. Ποινική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος σε διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο	23
5. Οργανωμένο έγκλημα, αντεγκληματική πολιτική και οικονομικές σχέσεις	25
6. Οργανωμένο Έγκλημα και ΜΜΕ. Εισαγωγή στην Ερευνητική Δημοσιογραφία	
27	

6.1	Υποθέσεις θυματοποίησης δημοσιογράφων	29
6.2	Σκάνδαλο υποκλοπών	30
6.3	Η Ελευθερία του Τύπου	31
7.	Greek Mafia	32
7.1	Γυναικεία συμμετοχή και Greek Mafia	34
7.2	Συμβιωτική σχέση της Greek Mafia με την νομιμότητα	37
7.3	Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην δράσης της Greek mafia	38
8.	Διαφθορά και Ελληνική Αστυνομία.....	38
8.1	Κύκλωμα trafficking- Υπόθεση στον Κολωνό	41
8.2	Η δολοφονία του Καραϊβάζ	41
9.	Το φαινόμενο της Greek Mafia μέσα από τις παραστάσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης.....	43
9.1	Ανάλυση της εικόνας της Greek mafia μέσα από τα ηλεκτρονικά άρθρα	45
9.2	Η κατασκευή της εικόνας της Greek mafia στα ΜΜΕ μέσω της ερευνητικής δημοσιογραφίας	47
9.3	Η απεικόνιση της θεσμικής διαφθοράς και της εμπλοκής της αστυνομίας ...	51
	Συμπεράσματα	53
	Συζήτηση.....	58
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	62
	Άρθρα.....	62
	Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	71
	Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία.....	75
	Νομοθεσία.....	78

Συντομογραφίες

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΛ.ΑΣ.: Ελληνική Αστυνομία

ΕΣΗΕΑ: Ένωσις Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών

ΕΥΠ: Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών

ΟΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΟΕΕ: Οργανωμένη Εγκληματική Ομάδα

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητική Οργάνωση

CPJ: Committee to Protect Journalists

FATF: Financial Action Task Force

RSF: Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα

1. Εισαγωγή: Εννοιολογική προσέγγιση του όρου “Οργανωμένο Έγκλημα”

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η ανάλυση της δράσης του οργανωμένου εγκλήματος στον ελληνικό χώρο και συγκεκριμένα η ανάλυση της εδραιωμένης δράσης της Greek mafia και πως αυτή αποτυπώνεται στον ηλεκτρονικό τύπο. Η διάσταση του φαινομένου στον ελληνικό χώρο και η συνεχόμενη ανάπτυξη του καθιστά επιτακτική ανάγκη τόσο την μελέτη του, όσο και τον προβληματισμό γύρω από τους παράγοντες που ευνοούν την ανάπτυξη αυτή. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της παρουσίας της Greek Mafia μέσα από τον σχολιασμό των ελληνικών ηλεκτρονικών μέσων και τον αντίκτυπο που αυτά επιφέρουν στην κοινωνική συνείδηση.

Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός αρχικά εξετάστηκε η εννοιολογική προσέγγιση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο δεύτερο κεφάλαιο δόθηκε έμφαση στο θεωρητικό υπόβαθρο για το οργανωμένο έγκλημα και στο τρίτο κεφάλαιο εξετάστηκε η διάρθρωση των εγκληματικών δικτύων. Στην συνέχεια εξετάστηκε η ποινική αντιμετώπιση του φαινομένου σε διεθνές επίπεδο και ο ρόλος της οικονομίας στην ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος. Στην συνέχεια αναλύθηκε η σχέση μεταξύ του οργανωμένου εγκλήματος και της ερευνητικής δημοσιογραφίας και έπειτα παρουσιάστηκε το φαινόμενο της Greek mafia. Στο τελευταίο κεφάλαιο επιχειρήθηκε η ανάλυση της κατασκευής της εικόνας, τόσο για την Greek mafia, όσο και η απεικόνιση της διαφθοράς της ελληνικής αστυνομίας από τα μέσα. Τέλος, παρουσιάστηκαν τα συμπεράσματα της εργασίας.

Ο καθορισμός της έννοιας για το οργανωμένο έγκλημα αποτέλεσε ένα δύσκολο κεφάλαιο για τους κλάδους της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνιολογικής και εγκληματολογικής επιστήμης ως προς την εύρεση ενός καθολικού αποδεκτού ορισμού, καθώς δεν υπήρχε μια ευρεία συναίνεση μεταξύ αυτών των κλάδων (Hirschfeld, 2015:23). Με την υπογραφή της Σύμβασης του Πατέρμο το 2000 επιχειρήθηκε ο εννοιολογικός προσδιορισμός του φαινομένου (Χλούπης, 2021:159). Συγκεκριμένα, στην παρ. 2 της Σύμβασης του Πατέρμο το οργανωμένο έγκλημα ορίζεται ως:

«οργανωμένη εγκληματική ομάδα σημαίνει μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων, που δρα για κάποια χρονική περίοδο και ενεργεί από κοινού για να τελέσει ένα ή περισσότερα σοβαρά εγκλήματα ή αδικήματα που προβλέπονται στη σύμβαση, ώστε να προσπορισθεί άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος». Σχετικά με τον όρο «δομημένη ομάδα», δίνεται επίσημη διευκρίνιση στα πρακτικά της Σύμβασης ότι περιλαμβάνει τόσο τις οργανώσεις που συγκροτούνται με ιεραρχική δομή, όσο και εκείνες που δεν διαθέτουν αυστηρή ιεραρχία (Paoli & Vander, 2014:2).

Μετά την κύρωση της Σύμβασης του Παλέρμο, το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα ορίστηκε στον Ποινικό Κώδικα με τον Ν.3875/2010 στο άρθρο 187 παρ.1, σύμφωνα με το οποίο ως Εγκληματική Οργάνωση ορίζεται η εξής: «Όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε επιχειρησιακά δομημένη και με διαρκή εγκληματική δράση οργάνωση τριών ή περισσότερων ατόμων, που επιδιώκει την τέλεση περισσότερων κακουργημάτων τιμωρείται με κάθειρξη ως 10 έτη και χρηματική ποινή».

Το οργανωμένο έγκλημα δεν περιλαμβάνει μόνο τις παράνομες δραστηριότητες καθαυτές που στοχεύουν στο οικονομικό κέρδος ή οποιοδήποτε άλλο όφελος. Περιλαμβάνει όλες τις λειτουργίες και τις δράσεις που οδηγούν στο κέρδος, όπως επίσης και τους παράγοντες που συμβάλουν στην ανάπτυξη του και στην εδραίωση του στην κοινωνία. Η δομή του είναι πραγματοπαγής και η λειτουργία του δεν υποχωρεί, ούτε μεταβάλλεται με την αντικατάσταση των μελών του, τα οποία αντιμετωπίζονται ως αναλώσιμα και αντικαταστατά. Η ίδια συνθήκη ισχύει και για τον αρχηγό της οργάνωσης, ο οποίος ακόμη και αν συλληφθεί ή αποχωρήσει, η δράση της ομάδας συνεχίζει απρόσκοπτη (Κωστάρας, 2020:79-80).

Μια ακόμη παράμετρος που καθορίζει το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ο παράγων της χρήσης ή της απειλής της βίας. Σύμφωνα με την Hirschfeld, η απειλή ή η χρήση βίας διευκολύνει την δράση των εγκληματικών δραστηριοτήτων και τις βοηθά ώστε να διατηρήσουν τον μονοπωλιακό έλεγχο των αγορών (Hirschfeld, 2015:28). Η χρήση βίας δεν προσδίδει μόνο κύρος και ένδειξη ισχύος μεταξύ των εγκληματικών οργάνωσεων, αλλά μπορεί να λειτουργήσει με προειδοποιητικό τρόπο. Ωστόσο, επειδή το οργανωμένο έγκλημα δρα με τρόπο παρόμοιο όπως μια νόμιμη επιχείρηση και αποφεύγει να προκαλεί το ενδιαφέρον των δικτυικών αρχών, η χρήση βίας αποτελεί το

τελευταίο μέσο που επιλέγεται για να διασφαλιστεί η ισχύς και η εσωτερική ενότητα της εγκληματικής οργάνωσης (Βιδάλη, 2017:156).

2. Θεωρητικό Υπόβαθρο

2.1 Οργανωμένο έγκλημα-Εγκληματική οργάνωση

Ο όρος οργανωμένο έγκλημα αποτελεί την εγκληματολογική προσέγγιση του φαινομένου και αναφέρεται στα συστηματικής φύσεως παράνομα φαινόμενα, τα οποία αποσκοπούν στο οικονομικό κέρδος και επιπρόσθετα περιλαμβάνει τους παράγοντες που αναπτύσσουν και διατηρούν αυτό το φαινόμενο (Βιδάλη, 2017:150).

Σύμφωνα με τον Ruggiero ο αριθμός των ορισμών του οργανωμένου εγκλήματος είναι αντίστοιχος με την ποικιλομορφία των πολιτικών προσεγγίσεων που το εξετάζουν (Ruggiero, 2012:3). Η δυσκολία ενός κοινά αποδεκτού ορισμού του φαινομένου και εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδήγησε στην κινητοποίηση για τον νομικό καθορισμό της έννοιας του οργανωμένου εγκλήματος. Συγκεκριμένα, τρία διεθνή νομικά μέσα έχουν καθορίσει την νομική έννοια του φαινομένου και αυτά είναι η κοινή δράση του 1998 (Ε.Ε.), η Σύμβαση του Παλέρμο του 2000 (Ο.Η.Ε.) και η απόφαση του 2008 (Ε.Ε.), με την οποία απώτερος σκοπός ήταν η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών των κρατών-μελών με αυτά τα όργανα.

Η σύμβαση του Παλέρμο ορίζει το οργανωμένο έγκλημα ως ένα δομημένο σύνολο που αποτελείται από τουλάχιστον τρία άτομα, διαθέτει διάρκεια στον χρόνο και στοχεύει στην διάπραξη πολλαπλών αδικημάτων, τα οποία επισύρουν ελάχιστη ποινή φυλάκισης τεσσάρων ετών. Απώτερος σκοπός των εγκληματικών δραστηριοτήτων είναι το οικονομικό κέρδος ή οποιαδήποτε άλλο πλεονέκτημα.

Η ποινική αποτύπωση του φαινομένου αποτελεί ο όρος εγκληματική οργάνωση, με βάση τον οποίο τα πραγματικά περιστατικά υπάγονται στις ποινικές διατάξεις. Σύμφωνα με το άρθρο 187 ΠΚ, η εγκληματική οργάνωση διαθέτει τρία ή και

περισσότερα μέλη, η οποία χαρακτηρίζεται από διαρκή και δομημένη δράση. Η συνεργασία μεταξύ των εγκληματικών οργανώσεων έχει αναδείξει το οργανωμένο έγκλημα σε τεράστια απειλή για το κοινωνικό σύνολο (Χλούπης, 2004:303 & 489).

2.2 Το οργανωμένο έγκλημα ως εισαγόμενο φαινόμενο

Η απουσία του οργανωμένου εγκλήματος από την ελληνική κοινωνία μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '80 δικαιολογείται από το γεγονός ότι η κοινωνία και η πολιτεία παρόλη την ύπαρξη του δεν τον αντιλαμβάνονταν ως τέτοιο (Βιδάλη, 2017:159). Η αύξηση των μεταναστευτικών ροών και η απουσία κρατικού μηχανισμού ένταξης τους στο κοινωνικό πλαίσιο δημιούργησε αναταραχή σε πολυεπίπεδη ανάγνωση. Κλονίστηκε η ισορροπία της κοινωνικής συνοχής, η οικονομία, οι πολιτικές δυνάμεις και έγιναν αντιληπτές οι αδυναμίες των κρατικών υπηρεσιών. Σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών από τα μέσα και πλασιώνοντας τες από ηθικούς πανικούς, οδήγησε την κοινή γνώμη στην πεποίθηση ότι η έξαρση της εγκληματικότητας και δη του οργανωμένου εγκλήματος συνδέεται με την έλευση των μεταναστών (Καρύδης, 2010:54-55).

Η εγκληματικότητα συνδέεται με το ξένο και κυρίως με την κοινωνική κατασκευή του στερεότυπου του αλλοδαπού Αλβανού που περιγράφεται στο παρακάτω σχήμα «Λαθρομετανάστης - Κλέφτης - Βίαιος - Επικίνδυνος- Εγκληματίας» (Καρύδης, 1996:135-136). Ωστόσο στην πολιτική διαφθορά και στο οικονομικό έγκλημα εμπλέκεται το ελληνικό στοιχείο (Ξενάκη, 2011:138), ενώ το οργανωμένο έγκλημα παρουσιάζεται καθαρά ως ένα ξένο εισαγόμενο φαινόμενο. Για μεγάλο χρονικό διάστημα το οργανωμένο έγκλημα παρουσιαζόταν ως κάτι ξένο και μακρινό από το ελληνικό στοιχείο. Τα στατιστικά της Ελληνικής Αστυνομίας ωστόσο δείχνουν ότι ο έλεγχος των παράνομων αγορών δεν ελέγχονται αμιγώς από αλλοδαπούς υπηκόους, αλλά υπάρχει και σημαντική συμμετοχή Ελλήνων πολιτών.

Συγκεκριμένα, στην ετήσια έκθεση του έτους 2019 οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιήθηκαν στην χώρα μας ήταν τριακόσιες εβδομήντα πέντε (375), από τις οποίες το 68% (αμιγείς ή/και μικτές) ήταν εγχώριες και το 32% (ομοιογενών ή μη) αποτελούμενο από αλλοδαπές εγκληματικές ομάδες. Ως εγχώριες θεωρούνται οι

εγκληματικές ομάδες που στην συντριπτική πλειοψηφία τους τα μέλη έχουν ελληνική υπηκοότητα και αντίστοιχα αλλοδαπές οι εγκληματικές ομάδες που τα μέλη τους δεν έχουν ελληνική υπηκοότητα. Αντίστοιχα στην έκθεση του έτους 2020 στην αναλογία των τριακοσίων σαράντα τεσσάρων (344) εγκληματικών ομάδων το 70% ήταν εγχώριες και το 30% αλλοδαπές. Η κατάσταση ανάμεσα στην ισορροπία του ελέγχου των ομάδων αλλάζει σταδιακά από το 2021 και μετά, όπου στην δράση τριακοσίων πενήντα οχτώ (358) ομάδων το 50,56% αποτελείται από εγχώριες ομάδες, το 30,73% από αλλοδαπές ενώ το 18,44% αποτελούνταν από μείξη και των δυο. Κάτι ανάλογο συμβαίνει το 2022 με τριακόσιες σαράντα δυο (342) εγκληματικές οργανώσεις με εγχώριο ποσοστό 51,75%, 30,12% αλλοδαπό και 18,13% μείξη και των δυο. Τέλος στην ετήσια έκθεση του 2023 με συνολικό αριθμό εγκληματικών ομάδων τετρακόσιες είκοσι τέσσερις (424), σε ποσοστό 50,78% αποτελείται από εγχώριες ομάδες, 29,09 % από αλλοδαπές και 20,13% από εγχώριες και αλλοδαπές μαζί.

Μέσα από τις ετήσιες εκθέσεις για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα γίνεται αντιληπτό ότι η δομή των εγκληματικών οργανώσεων βάσει υπηκοότητας έχει πλέον μεταβληθεί. Το αλλοδαπό και το ελληνικό στοιχείο μοιράζονται τον έλεγχο των εγκληματικών οργανώσεων εξίσου και η παγιωμένη άποψη περί εισαγωγής του εγκλήματος καταρρίπτεται.

Ταυτόχρονα, η κατάσταση της επικρατούσας οικονομίας συμβάλει σημαντικά στη διαμόρφωση και την εξέλιξη των εγκληματικών δικτύων. Λειτουργώντας ως μια κανονική επιχείρηση που δρα με βάση τον κανόνα της προσφοράς και της ζήτησης, η οποία ακολουθεί της αλλαγές της οικονομίας και της αγοράς εργασίας (Βιδάλη, 2019), η λειτουργία των παράνομων αγορών υφίσταται διότι οι πολίτες αποδέχονται να είναι καταναλωτές τέτοιων προϊόντων. Η συνύπαρξη του οργανωμένου εγκλήματος με την νόμιμη οικονομία, αναδεικνύει την προσαρμοστικότητα του φαινομένου, η οποία αποτελεί και το κλειδί για την μεταξύ τους συμβιωτική σχέση. Η θελημένη και μη ανοχή της κοινωνίας απέναντι στην δράση των εγκληματικών οργανώσεων είναι αυτή που ενισχύει την εισχώρηση τους μέσα σε αυτή (Ruggiero & Vass, 1999:1198). Ενώ ταυτόχρονα η ενασχόληση με το οργανωμένο έγκλημα, κατά τα χρόνια της κρίσης, επέτρεψε σε κάποιο μέρος του πληθυσμού να επιβιώσει, ενώ μερίδα του κόσμου πλούτισε μέσα από αυτό (Σταμούλη, 2016:1224).

2.3 William Chambliss- Η συμβιωτική σχέση νομιμότητας και παρανομίας

Ο William Chambliss ανέπτυξε την θεωρία για την συμβιωτική σχέση μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας και το έργο του συγκαταλέγεται ανάμεσα στους σημαντικότερους μαρξιστές κοινωνιολόγους του εγκλήματος της μεταπολεμικής περιόδου. Ο Chambliss υποστήριξε ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν είναι αποτέλεσμα εξωτερικού παράγοντα, αλλά ένα εγχώριο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο τροφοδοτείται τόσο από τα άτυπα δίκτυα επιρροής όσο και από την κρατική διαφθορά (Σταμούλη, 2019:218).

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί μέρος της κοινωνίας και χαρακτηρίζεται από την συμβιωτική και αλληλεξαρτούμενη σχέση με την πολιτική και την διαφθορά (Βιδάλη, 2017:50). Το δίκτυο των συμφερόντων και των πολιτικών αρχών και των αρχηγών των εγκληματικών οργανώσεων ικανοποιείται αμφότερα μέσω της διαφθοράς (Βιδάλη, 2017: 50). Οι πράξεις των μελών παρόλο που είναι κερδοφόρες, δεν παύουν να είναι παράνομες. Αυτό επιτυγχάνεται με την σύμφωνη σύμπραξη του κράτους (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:128).

Απέδειξε ότι το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό της αμερικάνικης κοινωνίας, το οποίο έρχεται ως απάντηση στις αντιφάσεις και τις συγκρούσεις που γεννά το καπιταλιστικό σύστημα (Βιδάλη, 2017:50). Οι αντιφάσεις της κοινωνίας προέρχονται από το γεγονός πως από τη μια η παραγωγική διαδικασία είναι δημόσια, ενώ τα μέσα παραγωγής από την άλλη είναι ιδιωτικά ελεγχόμενα. Αυτό φέρει ως αποτέλεσμα την δημιουργία ταξικών διαφορών και κοινωνικής αναταραχής.

Μέσα σε αυτό το κοινωνικό και θεσμικό πλαίσιο, ο νόμος και το έγκλημα στην ανεστραμμένη μορφή του από τη μία πλευρά χρησιμοποιούνται για να διασφαλίζουν τη διατήρηση της κοινωνικής τάξης και να ενισχύσουν τον έλεγχο που ασκεί η οικονομική εξουσία και από την άλλη, λειτουργούν ως μηχανισμοί που αποσκοπούν στη ρύθμιση, την οριοθέτηση και εν τέλει τη διαχείριση των κοινωνικών εντάσεων και συγκρούσεων (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:126). Με αυτόν τον τρόπο, ο ρόλος τους δεν περιορίζεται απλώς στην τιμωρία ή την επιβολή κανόνων, αλλά επεκτείνεται στη διαμόρφωση και στον έλεγχο των κοινωνικών δυναμικών.

Ο καπιταλισμός είναι αυτός που εντείνει την κοινωνική ανισότητα, μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο άδικο και άνισο για τις κατώτερα οικονομικές τάξεις (Βιδάλη, 2022:151). Το νομοθετικό πλαίσιο θεσμοθετείται με τέτοιο τρόπο, που ευνοεί τις οικονομικά ισχυρές τάξεις και την ίδια στιγμή ελέγχει τις κατώτερες νομοθετώντας τις πράξεις τους ως εγκληματικές. Ο έλεγχος του προλεταριάτου και ο αποκλεισμός του από την διαμόρφωση των νόμων και τον έλεγχο των μέσων παραγωγής, τους καθιστά ευάλωτους για να στιγματιστούν ως εγκληματίες και όχι απαραιτήτως επειδή πράττουν με εγκληματικό τρόπο, αλλά λόγω της χαμηλής κοινωνικής τους θέσης (Βιδάλη, 2022:153). Με αυτόν τον τρόπο ο νόμος όχι μόνο δεν αποσκοπεί στην στοχοποίηση των χαμηλών τάξεων για να δικαιολογήσει την ύπαρξη του, αλλά λειτουργεί χαριστικά και ελαστικά στους ισχυρούς (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:130).

Οι χαλαρές σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στο κοινωνικό σύνολο εξασφαλίζουν την επιτυχία του οργανωμένου εγκλήματος, όπου οι ρόλοι και τα άτομα αλλάζουν, αλλά το οργανωμένο έγκλημα συνεχίζει την εξάπλωση του (Βιδάλη, 2017:151). Η επιτυχία του οργανωμένου εγκλήματος προέρχεται από την προστασία και την κάλυψη που παρέχουν τα πρόσωπα εξουσίας για την εύρυθμη λειτουργία των παράνομων υπηρεσιών και αγαθών που προσφέρουν οι παράνομες επιχειρηματικές δραστηριότητες (Σταμούλη, 2019:218). Ο πραγματοπαγής χαρακτήρας του οργανωμένου εγκλήματος βασίζεται στην συνεργασία διαφόρων παραγόντων μεταξύ των πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων, εγκληματιών, επιχειρηματιών και εκβιαστών, οι οποίοι στοχεύουν στην μεγιστοποίηση των κερδών τους και στην παράλληλη κάλυψη των έκνομων ενεργειών τους (Chambliss, 1998:73).

Η συμβιωτική σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με την νόμιμη οικονομία εξυπηρετεί ποικίλους λόγους. Η δημιουργία μιας νόμιμης επιχείρησης σε συνάρτηση με την παράνομη διευκολύνει την νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων, ενώ ταυτόχρονα παρέχεται μια νόμιμη πηγή εισοδήματος. Δίνει την δυνατότητα της προσαρμοστικότητας και της επιβίωσης σε συνθήκες ανταγωνισμού, καθώς η παράνομη οικονομία στηρίζει την νόμιμη (Αντωνόπουλος, Παπανικολάου, 2016:971).

Μεταξύ άλλων στο βιβλίο του “On the take, From petty Crook to presidents” υποστήριξε την ιδιαίτερη μεταχείριση κάποιων εγκληματιών και την πιθανότητα να τιμωρηθούν για τις συνέπειες των παράνομων πράξεων τους να είναι μικρότερες, επειδή πέρα από την εγκληματική τους ταυτότητα είναι ταυτόχρονα και

θεματοφύλακες του νόμου και της τάξης. Στο βιβλίο του αποτυπώνει την συμβιωτική σχέση της παρανομίας με την πολιτική μέσα από το παράδειγμα του Lansky. Ο Lansky κατάφερε να αποκωδικοποιήσει την εφαρμογή των νόμων και συγκεκριμένα αντί να κάνει εχθρούς του τους πολιτικούς, είτε χρηματίζοντας τους, είτε να έρθει αντιμέτωπος με τον νόμο, τους έκανε συνεταίρους του στις παράνομες δραστηριότητες του (Chambliss, 1998:160). Η επιρροή του Lansky αποτυπώνεται και στο περιστατικό όπου ο τότε πρόεδρος των Η.Π.Α. Φραγκλίνος Ρούζβελτ τον είχε καλέσει ως διαμεσολαβητή για να πείσει τον τότε πρόεδρο της Κούβας, Φουλχένσιο Μπασίστα, να οδηγηθεί σε παραίτηση (Chambliss, 1998:161). Η επιτυχία της πολιτικής καριέρας του Ρούζβελτ συνδέθηκε με την άτυπη χρηματοδότηση των εγκληματικών δικτύων απέναντι στους πολιτικούς παράγοντες, μέσα από την οποία εξυπηρετούνται πολιτικά ανταλλάγματα για τις εγκληματικές οργανώσεις (Chambliss, 1998:163).

Με αυτόν τον τρόπο έχει δημιουργηθεί μια σχέση αμοιβαία και επωφελής μεταξύ των εγκληματικών δικτύων και του Κράτους, τόσο σε παράνομο όσο και σε νόμιμο πεδίο της οικονομίας και της αγοράς. Η οικονομία- παράνομη και μη- και η αγορά είναι αυτές που καθορίζουν την δομή και την οργάνωση της εγκληματικής ομάδας. Η θεωρία των εγκληματικών δικτύων του Chambliss βασίζεται στην θεώρηση του ότι το οργανωμένο έγκλημα βασίζει την λειτουργία του στην ιεραρχικά οργανωμένη δομή του (Βιδάλη, 2017:151). Τα πρόσωπα αλλάζουν, οι ρόλοι είναι ρευστοί όμως παρόλα αυτά η δράση του δεν επηρεάζεται ούτε μετριάζεται.

2.4 Donald Cressey- Η θεωρία της συνωμοσίας του ξένου

Η πρώτη θεωρητική προσέγγιση για το οργανωμένο έγκλημα που το αντιμετώπισε ως συνδικάτο και εστίασε στην αυστηρή ιεραρχία του, τον μονοπωλιακό του χαρακτήρα και τον καταμερισμό των ρόλων εντός της οργάνωσης αποτέλεσε «η θεωρία της συνωμοσίας του ξένου» από τον Donald Cressey. Την δεκαετία του 1960 ο Cressey μελέτησε στις Ηνωμένες Πολιτείες την δομή και την λειτουργία της ιταλικής εγκληματικής οργάνωσης «La Cosa Nostra», η οποία διατηρούσε άρρηκτη σύνδεση με την σικελική μαφία. Η καταγωγή των μελών της οργάνωσης οδήγησε τον Cressey να υποστηρίξει την θεωρία του εισαγόμενου φαινομένου της εγκληματικότητας (Σταμούλη, 2019:217).

Σύμφωνα με τον Cressey, το οργανωμένο έγκλημα εισήχθη στις Ηνωμένες Πολιτείες από τους Ιταλούς μετανάστες στα τέλη του 19ου αιώνα. Προσέγγισε το φαινόμενο ως μια καθαρά εξωγενή δραστηριότητα, η οποία απειλούσε το δημοκρατικό καθεστώς με την χρήση της βίας και την διαφθορά. Η προσέγγιση της θεωρίας του υποστηρίζει ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν αποτελεί μέρος της κοινωνίας, αλλά ότι είναι απόρροια εξωγενών παραγόντων που απειλούν την κοινωνική τάξη (Kleemans, 2014:2).

Όπως και ο Chambliss, ο Cressey απορρίπτει τον ατομοκεντρικό χαρακτήρα του οργανωμένου εγκλήματος, η οποία οδηγούσε στην ερμηνεία ειδικών εγκλημάτων ως αποτέλεσμα ηθικού εκφυλισμού ή διαστροφής (Βιδάλη, 2017:151) και αναδεικνύει την αυστηρή ιεραρχική δομή της ομάδας μέσα από τον πραγματοπαγή χαρακτήρα της. Υποστήριζε ότι η εγκληματική οργάνωση λειτουργούσε ανεξάρτητα από τα απαρτιζόμενα μέλη και αυτό που της επέφερε ανάπτυξη και εξέλιξη ήταν οι ρόλοι και οι θέσεις των μελών (Βιδάλη, 2017:151).

Ο Cressey δεν αναγνώρισε την ύπαρξη εγκληματογόνων χαρακτηριστικών στην αμερικάνικη κοινωνία (Βιδάλη, 2017:48), ενώ ήταν υποστηρικτής της ανάγκης για αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από την υιοθέτηση διαφορετικών στρατηγικών. Αυτό που απέτυχε ωστόσο να αποδείξει, παρά την αναλυτική οργάνωση της La Cosa Nostra, αποτέλεσε η αποτύπωση της διάρθρωσης και της κατανομής ρόλων μέσα στις οργανώσεις, ενώ ταυτόχρονα δεν κατάφερε να συνδέσει τις σχέσεις του οργανωμένου εγκλήματος με καίριες θέσεις εργασίας όπως αυτές των δικηγόρων, των λογιστών, των νομικών και των δημόσιων λειτουργών. Παράλληλα, αναγνώριζε τα προβλήματα που προκύπταν κατά την ποινική αποτύπωση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο είχε περιγράψει ως συμμετοχή σε ένα δομημένο σύστημα καταμερισμού εργασιών με σκοπό τη διάπραξη αξιόποινων πράξεων. Άλλωστε, από αυτή την οπτική προέρχεται και ο σημερινός εννοιολογικός ορισμός της εγκληματικής οργάνωσης (Βιδάλη, 2017:49).

Ωστόσο δεν μπορούμε να μην αναγνωρίσουμε ότι παρόλη την κριτική που δέχτηκε για τις μονοδιάστατες απόψεις του περί προέλευσης του εγκλήματος βάσει εθνικότητας, η θεωρία του αποτέλεσε το βασικό ιδεολογικό υπόβαθρο για την διαμόρφωση της αντεγκληματικής πολιτικής απέναντι στο οργανωμένο έγκλημα (Βιδάλη, 2017:50).

2.5 Ruggiero, Morselli και τα εγκληματικά δίκτυα

Αναφορά στα εγκληματικά δίκτυα και στις σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα σε αυτά κάνουν επίσης τόσο ο Ruggiero σχετικά με τις συμμαχίες εντός των δικτύων, όσο και ο Morselli αναφερόμενος στην ευελιξία που τα διακρίνει. Συγκεκριμένα σύμφωνα με τον Ruggiero, η ανάπτυξη των συνδέσεων νόμιμων ή παράνομων, ερμηνεύεται ως ανάπτυξη σχέσεων μέσα στα πλαίσια του οργανωμένου εγκλήματος. Το δίκτυο σχέσεων στο οποίο αναφέρεται, χαρακτηρίζεται μέσα από την σύνδεση πολιτισμικών χαρακτηριστικών. Επιπρόσθετα ο Ruggiero αναφέρεται σε ένα κοινωνικό δίκτυο μέσα στο οποίο ο οργανισμός αποτελείται από ένα δίκτυο ατόμων που μετέχουν σε κοινή δραστηριότητα, ανεξάρτητα αν μετέχουν σε έναν κοινό σύλλογο. Αυτό σηματοδοτεί είτε την κοινωνική και πολιτισμική τους ομοιογένεια, είτε όχι (Ruggiero 2012:7).

Το σύνολο των εγκληματικών δικτύων αντιπροσωπεύει τις επαγγελματικές σχέσεις και τις παράνομες δραστηριότητες μέσα στις οποίες επικρατεί η διαφθορά και αναπτύσσεται πλήρως σε όλα τα επίπεδα του (Ruggiero 2012:8). Η ανάπτυξη των σχέσεων αυτών βασίζεται στην αμοιβαία εξυπηρέτηση και προώθηση κοινών συμφερόντων (Ruggiero 2012:8). Η οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσεται στα δίκτυα αυτά λανθάνει μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας και επωφελείται από την νόμιμη τεχνογνωσία για να επιτύχει τους στόχους της, όπως η καταλυτική συμβολή των λογιστών, των δικηγόρων κ.ά. (Ruggiero 2012:10-11).

Ο Morselli από την άλλη παρομοίασε το οργανωμένο έγκλημα ως ένα ανθεκτικό δίκτυο με ευέλικτη δομή, μέσα στο οποίο συνάπτονται νέες σχέσεις (Morselli, 2009:4). Η απουσία ενός κεντρικού αρχηγού και η προσαρμοστικότητα της ομάδας αποτυπώνεται στην ευελιξία που την χαρακτηρίζει. Η έλλειψη τυπικής ιεραρχικής δομής δεν ισούται απαραίτητα με την απουσία κεντρικών δομών δράσης. Τα δίκτυα συγκεντρώνουν καθορισμένες αρμοδιότητες εντός του πλαισίου δράσης τους. Οι σημαντικότερες αρμοδιότητες σχετίζονται με τις θέσεις που αφορούν την ροή πληροφοριών και επικοινωνίας (Morselli, 2009:12). Η σύνδεση των συμμετεχόντων πραγματοποιείται και εξαρτάται από τον ρόλο του διαμεσολαβητή. Οι συμμετέχοντες δύναται να αποτελούν μέλη και άλλων οργανώσεων, οι οποίοι ενώνονται για την

επίτευξη ενός συγκεκριμένου σκοπού. Η σημασία του ρόλου τους έγκειται στο γεγονός της διαχείρισης των πληροφοριών του δικτύου και της διασφάλισης της πρόσβασης των υπολοίπων για την ομαλή λειτουργία του. Μέσα από τον ρόλο τους εξυπηρετούν την ίδια στιγμή και τα δικά τους συμφέροντα και των υπολοίπων, εξασφαλίζοντας την ομαλή λειτουργία του δικτύου (Morselli, 2009:16).

3. Θεωρία για το οργανωμένο έγκλημα και κοινωνικές σχέσεις

3.1 Η θεωρία της οργάνωσης

Έχουν αναπτυχθεί τρεις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις για την διάρθρωση των εγκληματικών οργανώσεων με επιχειρησιακούς όρους. Η πρώτη θεωρία αναφέρεται σε αυτή της οργάνωσης. Η θεωρία της οργάνωσης δίνει έμφαση στην δομή της ομάδας, η οποία χαρακτηρίζεται από αυστηρή διάρθρωση και σαφή κατανομή των ρόλων των μελών. Ο Donald Cressey ήταν ο ακαδημαϊκός που υποστήριξε την ιεραρχική δομή που χαρακτηρίζει το οργανωμένο έγκλημα. Για τον Cressey το οργανωμένο έγκλημα ήταν μια οργάνωση που είχε σχεδιαστεί ορθολογικά για να μεγιστοποιήσει τα κέρδη παρέχοντας παράνομες υπηρεσίες και αγαθά που απαιτούνταν από την κοινωνία (Varese, 2010:31). Σύμφωνα με την έρευνα της United Nations Office on Drugs and Crime (2002) για την ιεραρχία των εγκληματικών δικτύων, αυτή μπορεί να χαρακτηρίζεται ως τυπική με ευδιάκριτο τον ρόλο του αρχηγού και των υπόλοιπων ρόλων. Δεύτερον ως περιφερειακή ιεραρχία, η οποία διαφέρει ως προς την αποκεντρωμένη εξουσία και την αυτονομία των ομάδων, την ομαδοποιημένη ιεραρχία αποτελούμενη από μικρότερες ομάδες που δρουν σε ειδικές περιστάσεις π.χ. στο πλαίσιο της φυλακής και στην βασική ομάδα, η οποία αποτελείται από μικρότερο αριθμό ατόμων και διαθέτει χαλαρή οργανωσιακή δομή.

Η δομή και η ιεραρχία, ο καταμερισμός των εργασιών, το χρονικό περιθώριο της δράσης και οι στόχοι της ομάδας αποτελούν μεταβλητά χαρακτηριστικά, τα οποία προσαρμόζονται και ευθυγραμμίζονται με βάση το οικονομικό περιβάλλον (π.χ.

διαθέσιμο επενδυτικό κεφάλαιο) στο οποίο αναπτύσσονται και τις αλλαγές αυτού (Σταμούλη, 2019:219).

3.2 Η Λογιστική θεωρία

Σύμφωνα με τους Sieber & Bogel, η εγκληματική οργάνωση προσομοιάζει με την δομή και την λειτουργία μιας νόμιμης επιχείρησης. Συγκεκριμένα, καθοριστικές δραστηριότητες των παράνομων επιχειρήσεων όπως η στρατολόγηση του προσωπικού, η αύξηση του κέρδους και η προώθηση των συμφερόντων της ομάδας, λαμβάνουν χώρα με την ίδια τεχνική που χρησιμοποιείται και στις νόμιμες επιχειρήσεις. Η λογιστική θεωρία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα στάδια διαμερισμού των εργασιών, στον τρόπο ανεφοδιασμού, παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων και των υπηρεσιών, στον καταμερισμό των κερδών σε νόμιμες πηγές εσόδων και στους τρόπους που συγκαλύπτονται οι παράνομες πράξεις. Όλες αυτά τα στάδια διαδικασιών υλοποιούνται με τον ίδιο τρόπο που ακολουθείτε και στις νόμιμες επιχειρήσεις (Σταμούλη, 2019:219).

Γίνεται κατανοητό ότι ο διαχωρισμός του νόμιμου και του παράνομου επιχειρείν διέπεται από λεπτά όρια και η κατανόηση της λειτουργίας και των κανόνων της αγοράς της νόμιμης επιχειρηματικότητας, δίνει την δυνατότητα εισχώρησης στον πυρήνα των εγκληματικών δραστηριοτήτων (Σταμούλη, 2019:114).

3.3 Η θεωρία των κοινωνικών δικτύων

Το τρίτο μοντέλο αναφέρεται στην θεωρία των κοινωνικών δικτύων και παρουσιάζει το οργανωμένο έγκλημα ως ένα σύνολο δικτύων συνεργασίας, χωρίς να διαθέτει αυστηρή ιεραρχική δομή και κεντρικό συντονισμό και έλεγχο. Η χαλαρή διάρθρωση των μελών και η πιθανή εναλλαγή τους, δίνει την δυνατότητα της αναπροσαρμογής της δράσης, χωρίς να αποδιοργανώνεται η οργάνωση (Σταμούλη, 2019:220). Η συγκεκριμένη θεωρία διάρθρωσης του οργανωμένου εγκλήματος βασίζεται στο γεγονός ότι το οργανωμένο έγκλημα λειτουργεί και αλληλοεπιδρά με το

κοινωνικό του περιβάλλον, όπως πραγματοποιείται σε ένα κοινωνικό δίκτυο (Paoli, 2014:38).

Το οργανωμένο έγκλημα διαθέτει πραγματοπαγή χαρακτήρα, η δομή του δεν βασίζεται στον ρόλο του αρχηγού, αλλά στο σύνολο των αναθέσεων μέσα στην ομάδα, όπως ακριβώς λειτουργεί μια οποιαδήποτε νόμιμη επιχείρηση (Βιδάλη, 2017:150). Η ιεραρχία του οργανωμένου εγκλήματος αποτελείται από διάφορα κοινωνικά στρώματα από τα οποία τα κατώτερα είναι αυτά που αναλαμβάνουν και διεκπεραιώνουν τις πιο επικίνδυνες δουλείες. Τα μέλη αυτά είναι περισσότερα ευάλωτα σε μια πιθανή σύλληψη λόγω της έκθεσης τους και παράλληλα λειτουργούν ως προστατευτική δικλείδα για τους πραγματικούς υποκινητές του εγκλήματος (Βιδάλη, 2017:153). Οι κατώτερες βαθμίδες απορροφούν άτομα που ανήκουν στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, και αντιστοίχως τα ανώτερα εγκληματικά στελέχη είναι αυτά που κατέχουν υψηλές κοινωνικές και οικονομικές θέσεις. Η συνθήκη αυτή είναι που κάνει το οργανωμένο έγκλημα όχι μόνο έγκλημα επιβίωσης, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και έγκλημα επιδίωξης πλουτισμού (Σταμούλη, 2016:1224).

4. Ποινική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος σε διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο

Λόγω της φύσης του οργανωμένου εγκλήματος και της έκτασης που έχει λάβει μέσα στο πέρασμα των χρόνων, ακολούθησε μια αναμενόμενη διεθνής προσπάθεια οριοθέτησης του φαινομένου (Μυλωνόπουλος, 2000:101). Η πρώτη σημαντική πρωτοβουλία έλαβε χώρα στο 5^ο Συνέδριο του ΟΗΕ, όπου οι Ηνωμένες Πολιτείες διεθνοποίησαν και οριοθέτησαν το φαινόμενο της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων (Βασιλαντωνοπούλου, 2019:261). Μέσα από το συνέδριο α) προέκυψε ο όρος διεθνικό έγκλημα, β) προτάθηκε η διεθνής συνεργία για την αντιμετώπιση του φαινομένου, γ) ανέκυψαν ερωτήματα σχετικά με τους κινδύνους του οργανωμένου εγκλήματος, δ) αναδιπλώθηκε η σχέση μεταξύ του οργανωμένου εγκλήματος, του εγκλήματος του λευκού κολάρου και της διαφθοράς, και τέλος ε) εισήχθη η ανάλυση του οργανωμένου εγκλήματος ως επιχείρηση (Βιδάλη, 2017:173).

Καθοριστικής σημασίας αποτέλεσε και η δημιουργία της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) στο Παρίσι το 1989. Παρά το γεγονός ότι οι αποφάσεις της δεν διαθέτουν νομικά δεσμευτικό ή κυρωτικό χαρακτήρα, οι 40 Συστάσεις της ασκούν σε παγκόσμιο επίπεδο σημαντική επιρροή στην διαμόρφωση των πολιτικών και ρυθμιστικών πλαισίων (Βασιλαντωνοπούλου, 2019:265).

Το 1997 έγινε η πρώτη ουσιαστική οργανωμένη προσπάθεια απόδοσης ορισμού του οργανωμένου εγκλήματος βασισμένο σε έντεκα χαρακτηριστικά, εκ των οποίων τα τέσσερα ορίστηκαν ως απαραίτητα για να χαρακτηριστεί μιας ομάδα ως εγκληματική οργάνωση (Paoli & Beken, 2014:22). Τα 11 χαρακτηριστικά ήταν τα εξής:

1. Συγκρότηση ομάδας με συνεργασία μεταξύ περισσότερων των δυο προσώπων
2. Καταμερισμός καθηκόντων στα μέλη της ομάδας
3. Μεγάλη ή απροσδιόριστη χρονική διάρκεια ύπαρξης της ομάδας
4. Μορφή πειθαρχίας και ελέγχου εντός της ομάδας
5. Υπόνοια διάπραξης σοβαρών εγκλημάτων
6. Διεθνής δράση της ομάδας
7. Χρήση μέσων εκφοβισμού και βίας
8. Χρήση δομών επιχειρησιακών ή εμπορικών
9. Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
10. Άσκηση επιρροής στη δημόσια διοίκηση, σε δικαστικές αρχές, στην οικονομία, στην πολιτική και στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
11. Βασικός στόχος το κέρδος ή/και η ισχύς

Τα τέσσερα χαρακτηριστικά που θεωρήθηκαν υποχρεωτικά απαραίτητα για τον χαρακτηρισμό της δράσης ως εγκληματική αποτέλεσαν το 1,3,5,11 σε συνδυασμό με άλλα δυο σημεία (Paoli & Beken, 2014:26).

Στην Ελλάδα η ποινική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος βασίζεται στο άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα του Ν.3875/2010, σύμφωνα με το οποίο τυποποιείται ως αυτοτελές κακούργημα η συγκρότηση ή η ένταξη σε εγκληματική

οργάνωση με ποινή κάθειρξης έως δέκα έτη και με αυστηρότερη κάθειρξη για τη διεύθυνση της. Προκειμένου να καμφθεί η δυσκολία εξάρθρωσης των εγκληματικών δικτύων, επιστρατεύτηκαν σύμφωνα με το άρθρο 254 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ένα σύνολο ειδικών ανακριτικών πράξεων. Οι ειδικές ανακριτικές πράξεις περιλαμβάνουν την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών, την καταγραφή δραστηριότητας εκτός κατοικίας με τεχνικά μέσα, την ελεγχόμενη μεταφορά παράνομων εμπορευμάτων καθώς και την ανακριτική διείσδυση.

5. Οργανωμένο έγκλημα, αντεγκληματική πολιτική και οικονομικές σχέσεις

Σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για την δράση του οργανωμένου εγκλήματος και των εγκληματικών οργανώσεων στην Ελλάδα οι κυριότερες δραστηριότητες αφορούν: την παράνομη διακίνηση μεταναστών, την διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, τις εκβιάσεις, την εμπορία ανθρώπων, τις απάτες, την πλαστογραφία, τα συμβόλαιο θανάτου, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και το λαθρεμπόριο προϊόντων.

Η αντεγκληματική πολιτική παρόλο που διακατέχεται από την μηδενική ανοχή της απέναντι στα εγκλήματα και διαθέτει αυστηρό ποινικό πλαίσιο για τους παραβάτες, δεν περιλαμβάνει τα εγκλήματα του λευκού περιλαίμιου (Sutherland, 1944:132-139), τα οποία θεωρεί ότι δε χρήζουν ποινικής τιμωρίας και υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά τους δεν είναι εγκληματική. Ωστόσο η αλλαγή στο οικονομικό τοπίο είναι αυτή που οδήγησε στην ανοχή ορισμένων εγκληματικών συμπεριφορών και στην ταυτόχρονη κανονικοποίηση τους. Η ηγεμονία του φιλελευθερισμού έχει ορίσει νέα στάνταρ για τις σχέσεις μεταξύ εργατικού δυναμικού και οικονομικού κεφαλαίου μέσα από την απελευθέρωση των αγορών και των νέων μεθόδων συγκέντρωσης και διάχυσης κεφαλαίου, οι οποίες οδήγησαν στην υποβάθμιση του σταδίου της παραγωγικής διαδικασίας με αποτέλεσμα να χαθεί η διαπραγματευτική δύναμη του εργατικού δυναμικού.

Παράλληλα η αξία της παραγωγικής διαδικασίας έχει αποδυναμωθεί με την επικράτηση παράνομων τακτικών μέσα από τις οποίες επιτυγχάνονται τα ίδια κέρδη με

λιγότερο κόστος. Οι τακτικές αυτές έχουν φέρει ως αποτέλεσμα τα κράτη να δημιουργούν στο εσωτερικό τους τις κατάλληλες προϋποθέσεις για ανταγωνιστικά πακέτα που διαθέτουν ελάχιστο ρυθμιστικό πλαίσιο, φοροαπαλλαγές και επιδοτήσεις προς διάθεση στις επιχειρήσεις. Οι συνθήκες αυτές όχι μόνο ενισχύουν τα φαινόμενα διαφθοράς, αλλά εντατικοποιούν και τις πελατειακές δομές (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:328-346).

Τα βασικά χαρακτηριστικά που προτάσσονται στην κυρίαρχουσα οικονομία αποτελούν χαρακτηριστικά των οικονομικών θεωριών που αναπτύχθηκαν στην Οικονομική Σχολή του Σικάγο. Με την επικράτηση της Οικονομικής Σχολής του Σικάγο προωθήθηκε η επίτευξη του κέρδους με κάθε τρόπο και επικράτησε η εξουσία του κεφαλαίου. Η οικονομική αυτή θεωρία υποστηρίζει ότι με την νεοφιλελεύθερη διαχείριση της οικονομίας της αγοράς, επιτυγχάνονται ισορροπίες μέσα από την παροχή κατάλληλου περιβάλλοντος για επιθυμητά οικονομικά αποτελέσματα (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:328-346).

Η μειωμένη κρατική παρέμβαση στην οικονομία και η φόρο-ελάφρυνση των υψηλών εισοδημάτων καθιστούν ορισμένα κράτη ως τα πλέον κατάλληλα για την μεγιστοποίηση του κεφαλαίου των επιχειρήσεων και της ανεξέλεγκτης επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Τέτοιοι προορισμοί είναι γνωστοί και ως φορολογικοί παράδεισοι, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από έλλειψη συνεργασίας με άλλες χώρες, ελάχιστη έως μηδαμινή φορολόγηση εισοδήματος και περιουσιών και μη εφαρμογή των ελάχιστων αποδεκτών προτύπων εταιρικής διακυβέρνησης και ευθύνης (Remeur, 2018:3). Μεταξύ των πιο γνωστών αποτελούν το Λονδίνο, ο Παναμάς, Αϊτή και άλλα κράτη που πέρα των μικρών έως μηδαμινών φορολογικών τους ρυθμίσεων, διατηρούν και το τραπεζικό και φορολογικό απόρρητο των πελατών τους. Η νεοφιλελεύθερη πολιτική της απελευθέρωσης της αγοράς δεν πηγάζει μέσα από συγκεκριμένες μελέτες, αλλά βασίζεται στην χρηστικότητα που προσφέρει στους ισχυρά οικονομικούς φορείς και στην αντίστοιχη προώθηση της πολιτικής, μιντιακής και επιχειρηματικής ελίτ. Στο πλαίσιο αυτό το σύγχρονο σύστημα δικαιοσύνης προσομοιάζει με αυτό του επιχειρείν, όπου σκοπός του συστήματος δεν αποτελεί η πάταξη του εγκλήματος, αλλά η εποικοδομητική του χρησιμοποίησή μέσα από την ενσωμάτωση του στην νόμιμη αγορά και η εκτροπή της αντίδρασης από τις επιπτώσεις του (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:328-346).

Με την αλλαγή του σκηνικού της εγκληματικότητας και έχοντας ενταχθεί δυναμικά το οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα, η αντεγκληματική πολιτική αλλάζει και έρχεται στο προσκήνιο σε διεθνές επίπεδο. Το κράτος δικαίου αλλοιώνεται καθώς παύουν να ισχύουν οι εθνικές διατάξεις απέναντι στο έγκλημα, ενώ παρατηρείται μια αυστηροποίηση απέναντι στα εγκλήματα του δρόμου και εξαίρεση των οικονομικών, πολιτικών και διαπροσωπικών σχέσεων εξουσίας και τις επιπτώσεις τους, δηλαδή τα εγκλήματα των ισχυρών (Βιδάλη, 2017:30-47). Προτάθηκε ένα ποινικό δίκαιο του εχθρού (Καϊάφα-Γκμπάντι,-2005:865-866) και η στρατηγική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος ακολούθησε το ιδεολογικό πρότυπο της «άμυνας της κοινωνίας από το έγκλημα» (Βιδάλη, 2017:167-173).

Σύμφωνα με αυτή την θεωρία το έγκλημα εκλαμβάνεται ως προσβολή απέναντι στο γενικό κοινωνικό συμφέρον και η αντιμετώπιση του επέρχεται μέσω της αντεγκληματικής λειτουργίας των φορέων κοινωνικού ελέγχου (Βιδάλη, 2017:13-30). Η θεωρία της άμυνας της κοινωνίας από το έγκλημα σύμφωνα με το Baratta λειτουργεί ως ‘ψευδή συνείδηση’, η οποία δεν στοχεύει στην μείωση του εγκλήματος, αλλά απεναντίας στο κοινωνικό έλεγχο των κατώτερα οικονομικών και κοινωνικών τάξεων, μέσα από την μετατροπή ορισμένων εξ αυτών σε τύπους ανθρώπων χρήσιμων για το κλάδο της παραγωγής και ταυτόχρονα εξυπηρετικών για το σύστημα της οικονομίας (Βιδάλη, 2017: 20-21).

6. Οργανωμένο Έγκλημα και ΜΜΕ. Εισαγωγή στην Ερευνητική Δημοσιογραφία

Η δημοσιογραφία αναφέρεται στην διάδοση των ειδήσεων και των πληροφοριών μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης με απώτερο σκοπό την ορθή και αντικειμενική πληροφόρηση των πολιτών. Αποτελεί άτυπα την 4η εξουσία (έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, τηλεόραση, ραδιόφωνο και διαδίκτυο) και ο ρόλος της είναι να ελέγχει την εξουσία μέσω αυστηρής κριτικής, να συμβάλει στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης και παράλληλα αποτελεί μέσο έκφρασης του λαού, μέσα από την οποία γνωστοποιούνται οι ανησυχίες και οι ανάγκες του. Σύμφωνα με το άρθρο 5Α το δικαίωμα στην πληροφόρηση είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο, όπως επίσης και η

Ελευθερία του Τύπου (άρθρο 14 Συντάγματος), του λόγου και της έκφρασης (άρθρο 11 Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.) τυγχάνουν νομικής κατοχύρωσης.

Το αστυνομικό ρεπορτάζ αναφέρεται στην δημοσιογραφική κάλυψη και καταγραφή της εγκληματικότητας, των περιστατικών παραβατικότητας, των ατυχημάτων, καθώς και της δραστηριότητας των διωκτικών αρχών. Η δημοσιογραφική δεοντολογία που το χαρακτηρίζει βασίζεται στον Κώδικα Επαγγελματικής Ηθικής της ΕΣΗΕΑ (Άρθρο 1), του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων. Ενώ το αστυνομικό ρεπορτάζ εντοπίζεται στην παθητική καταγραφή της καθημερινής εγκληματικότητας, η ερευνητική δημοσιογραφία εισέρχεται στο πεδίο αυτό για να ελέγξει την αξιοπιστία των γεγονότων.

Η ερευνητική δημοσιογραφία έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην αποκάλυψη υποθέσεων οργανωμένου εγκλήματος, εμβαθύνοντας σε πολιτικές προεκτάσεις, όπως αποτέλεσε η υπόθεση του σκανδάλου της Novartis και η υπόθεση των υποκλοπών. Συγκεκριμένα η ερευνητική δημοσιογραφία αναφέρεται στην συστηματική, εις βάθος και πρωτότυπη έρευνα που συχνά περιλαμβάνει την αποκάλυψη μυστικών. Περιλαμβάνει εκτεταμένη χρήση δημόσιων αρχείων και δεδομένων με έμφαση στην κοινωνική δικαιοσύνη και την λογοδοσία (Global Investigative Journalism Network). Η UNESCO την ορίζει ως εξής: «Η ερευνητική δημοσιογραφία περιλαμβάνει την αποκάλυψη στο κοινό ζητημάτων που αποκρύπτονται - είτε σκόπιμα από κάποιον που βρίσκεται σε θέση εξουσίας, είτε τυχαία, πίσω από μια χαοτική μάζα γεγονότων και περιστάσεων που αποκρύπτουν την κατανόηση (Lee Hunter, 2026). Ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την διακρίνει σε τρεις τύπους που περιλαμβάνουν: α) την αποκάλυψη σκανδάλων, β) την αξιολόγηση πολιτικών και κυβερνήσεων και γ) την περιγραφή κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών τάσεων για την ανίχνευση αλλαγών στην κοινωνία (Nugent, 2022).

Η συμβολή των Μ.Μ.Ε. στη διαμόρφωση της συλλογικής αντίληψης όσον αφορά τα γεγονότα είναι αδιαμφισβήτητη. Ωστόσο, η προβολή ορισμένων εγκλημάτων αμβλύνει το αίσθημα κινδύνου στο κοινωνικό σύνολο, η οποία φέρει ως αποτέλεσμα την δημιουργία ηθικών πανικών και συμβάλει αποφασιστικά στη δυνητική κλιμάκωση των κοινωνικών αντιδράσεων (Καρύδης, 2010: 41,57). Ο όρος εισήχθη αρχικά από τον Cohen (2010), ο οποίος υποστήριξε πως οι κοινωνίες αποτελούν αντικείμενα ηθικών

πανικών κατά διαστήματα, μέσω της δαιμονοποίησης συγκεκριμένων ατόμων ή ομάδων, τα οποία αναπαριστούν άμεσο κίνδυνο για τα κοινωνικά συμφέροντα και τις αξίες. Στην περίπτωση του οργανωμένου εγκλήματος και κυρίως της Greek mafia συναντάται σύνδεση με τους ηθικούς πανικούς, λαμβάνοντας υπόψιν ότι ο όρος Greek mafia αποτελεί σε μεγάλο βαθμό δημοσιογραφική κατασκευή.

6.1 Υποθέσεις θυματοποίησης δημοσιογράφων

Παρόλα αυτά, τα σημερινά δεδομένα της επικρατούσας κατάστασης στον δημοσιογραφικό κόσμο, τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, φανερώνουν την απειλή και την υποβάθμιση που δέχεται το λειτουργήμα των δημοσιογράφων. Δεν είναι ουκ ολίγες οι φορές που οι δημοσιογράφοι έχουν φιμωθεί, είτε μεταφορικά με την απομάκρυνση τους, είτε κυριολεκτικά με το κόστος της ζωής τους (Τσιλίκης, 2018, εδ. Δ'). Η τακτική αυτή δεν αποτελεί ελληνική εφεύρεση, με την δολοφονία αρθρογράφων και δημοσιογράφων να αποτελεί μια παγιωμένη τακτική εκδίκησης-προειδοποίησης προς αυτούς και ελέγχου της ενημέρωσης από την άλλη. Τέτοια τρανταχτά παραδείγματα αποτελεί η δολοφονία του Καραϊβάζ όπου η συλλογή και η διερεύνηση στοιχείων για την οργανωμένη εγκληματική δράση (χωρίς να έχει αποδειχθεί δικαστικά) μπορεί να στερήσει και την ίδια την ζωή (Σουλιώτης, 2022), όπως επίσης και η δολοφονία του δημοσιογράφου Σωκράτη Γκιόλια, της οποίας την ευθύνη ανέλαβε η εγκληματική οργάνωση «Σέχτα Επαναστατών» (Δεμισιώτης, 2025).

Κοινό χαρακτηριστικό και των δύο δημοσιογράφων αποτέλεσε η μη παροχή προστασίας και αστυνομικής φύλαξης δεδομένου ότι η αρθρογραφία τους σχετίζονταν με το οργανωμένο έγκλημα. Παρόλο που σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ, και οι δύο δημοσιογράφοι δεν είχαν αιτηθεί ποτέ προσωπικά αστυνομική φύλαξη (Σκάϊ, 2021), ο Σωκράτης Γκιόλιας με ιδιωτική πρωτοβουλία χρησιμοποιούσε ορισμένα άτομα για την προσωπική του ασφάλεια (Η Καθημερινή, 2010). Επιπρόσθετα και οι δυο δημοσιογράφοι εργάζονταν σε εφημερίδες, οι οποίες δεν ανήκαν στην λίστα των λεγόμενων πρώτων μέσων, γεγονός που αποδεικνύει ότι ακόμη και σε περίπτωση μικρότερου κινδύνου έκθεσης, το οργανωμένο έγκλημα προστατεύει την δράση του πάση θυσίας.

Το 2017 ήρθε η αποκάλυψη του σκανδάλου Panama Papers από την δημοσιογράφο Daphne Caruana Galizia, η οποία έφερε στο φως καταθέσεις που είχαν γίνει σε φορολογικούς παραδείσους και απέδειξε την συναυτουργία δικαστών, πολιτικών, επιχειρηματιών και μελών του οργανωμένου εγκλήματος. Η ίδια δολοφονήθηκε με βόμβα που τοποθετήθηκε στο αυτοκίνητο της στις 16 Οκτωβρίου 2017, με τον αδερφό της να δηλώνει «οι δολοφόνοι μπορούν να βρεθούν εντός της κυβέρνησης ή στη τηλεόραση» (Zakaria, 2015).

Άξιο προβληματισμού αποτελεί και το γεγονός ότι συνολικά το 2025 σκοτώθηκαν σε όλο τον κόσμο 129 δημοσιογράφοι, οι μισοί εκ των οποίων στη Λωρίδα της Γάζας (Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα, 2024). Η Επιτροπή Προστασίας Δημοσιογράφων (CPJ) κατέγραψε τον υψηλότερο αριθμό θανάτων δημοσιογράφων και εργαζομένων στα μέσα ενημέρωσης τα τελευταία 30 χρόνια (Γεωργακόπουλος, 2026). Παρόλο το γεγονός ότι ο αριθμός αυτός δεν σχετίζεται αποκλειστικά με την δράση του οργανωμένου εγκλήματος, έρχεται να αποδείξει τις δυσκολίες και τις απειλές του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

6.2 Σκάνδαλο υποκλοπών

Ένα ακόμη σκάνδαλο που απέδειξε τις δυσλειτουργίες του κράτους δικαίου και την ελλιπή λειτουργία της δημοκρατίας αποτέλεσε το σκάνδαλο παρακολουθήσεων από το κακόβουλο λογισμικό υποκλοπών Predator και από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ). Κακόβουλο λογισμικό υποκλοπών predator παρακολουθούσε τις συνομιλίες σημαντικών θεσμικών προσώπων μεταξύ των οποίων υπήρξαν και δημοσιογράφοι, παραβλέποντας το συνταγματικά κατοχυρωμένο απόρρητο των επικοινωνιών (άρθρο 19 του Συντάγματος). Η ιστορία ήρθε στο προσκήνιο μετά από δημοσιογραφική έρευνα του δημοσιογράφου Θανάση Κουκάκη και του Inside Story, οι οποίοι αποκάλυψαν την παρακολούθηση του κινητού του από το παράνομο λογισμικό Predator και από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (Τελλόγλου & Τριανταφύλλου, 2022). Σε ένα εκτενές άρθρο του Inside Story (2024) περιγράφεται

διεξοδικά η κρατική αναληγσία και η καθυστερημένη ποινική αντιμετώπιση και αδιαφορία.

Στα θύματα υποκλοπών του δημοσιογραφικού χώρου συγκαταλέγονται ο Αλέξης Παπαχελάς (διευθυντής της εφημερίδας Καθημερινής), ο Γιάννης Κουρτάκης (εκδότης της εφημερίδας των Παραπολιτικών), ο Παναγιώτης Μπόμπης (διευθύνων σύμβουλος της DPG Digital Media), Εύα Αντωνοπούλου (σύζυγος του πρώην προέδρου ΕΟΔΥ Παναγιώτη Αρκουμανέα, ο οποίος παρακολουθείτο επίσης), Πάνος Κυριακόπουλος (πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του καναλιού STAR CHANNEL και ο Αντώνης Δελλατόλας (Κοκκινόπουλος, 2022). Μέχρι σήμερα η υπόθεση έχει χωριστεί σε δυο επίπεδα, την ποινική καταδίκη ιδιωτών (Koukoumakas, 2026) και την αρχειοθέτηση της κρατικής εμπλοκής (Τελλόγλου, Τριανταφύλλου, 2024) προκαλώντας έντονες θεσμικές αντιδράσεις.

6.3 Η Ελευθερία του Τύπου

Η τόσο αυστηρή τακτική των εγκληματικών οργανώσεων για την προστασία πρώτα της λειτουργίας της ομάδας και δεύτερον σε λιγότερο αν όχι ανύπαρκτο επίπεδο των μελών τους δεδομένης της κρατικής σύμπραξης με την μορφή συνεργασίας ή απλής διευκόλυνσης, καθιστά δυσκολότερο το έργο της ερευνητικής δημοσιογραφίας για συλλογή στοιχείων, και όπως προαναφέρθηκε η ενασχόληση με αυτού του είδους εγκλήματα συνεπάγεται και τον κίνδυνο που έχουν να αντιμετωπίσουν οι δημοσιογράφοι. Ο κίνδυνος αυτός είναι διττός και συνοδεύεται τόσο με την άμεση σωματική απειλή λόγω της φύσης της καταγραφής του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και των κρατικών παρεμβάσεων με την άσκηση παράνομων παρακολουθήσεων (βλέπε Σκάνδαλο Υποκλοπών), αγωγών εκφοβισμού (SLAPPs) (Chondrogiannis, 2025) και λογοκρισίας.

Ωστόσο σε ένα δημοκρατικό καθεστώς ο έλεγχος των ειδήσεων και της ενημέρωσης από τέτοιου είδους οργανώσεις συνιστά προσβολή των δημοκρατικών αρχών. Η θλιβερή αυτή συνθήκη επιβεβαιώνεται από τον Παγκόσμιο Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου της ανεξάρτητης Μ.Κ.Ο. «Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα-

RSF», σύμφωνα με τον οποίο η Ελλάδα κατατάσσεται στην 89^η θέση για το 2025, διατηρώντας την χαμηλότερη θέση μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. Παρατηρείται σύμφωνα με τους RFS συγκέντρωση ιδιοκτησίας των μέσων ενημέρωσης, πολιτική επιρροή και ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά εμπιστοσύνης των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Καταληκτικά, η τεκμηριωτική αξία των δημοσιογραφικών δεδομένων, στο πλαίσιο της θεμιτής κριτικής, πρέπει να προστατεύεται και να αξιοποιείται με στόχο τη βελτίωση προβληματικών κυβερνητικών πολιτικών, αντί να αποσιωπάται. Παράλληλα, η θεσμοθέτηση ενός πλαισίου που διασφαλίζει το δικαίωμα στην αντικειμενική ενημέρωση συμβάλλει στην απομάκρυνση του κράτους από πρακτικές ιδεολογικής χειραγώγησης, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει την αποκατάσταση της διεθνούς εικόνας της χώρας αναφορικά με το έλλειμμα στην ελευθερία του Τύπου και τη δημοσιογραφία που παρατηρείται στην Ελλάδα.

7. Greek Mafia

Η Ελλάδα, λόγω της γεωπολιτικής της θέσης ως σταυροδρόμι τριών ηπείρων, αποτελεί σημαντική πηγή εισόδου για το οργανωμένο έγκλημα. Τα χερσαία και θαλασσινά σύνορα, η εγγύτητα με χώρες όπως η Αλβανία, η Τουρκία και η Βουλγαρία καθιστά την Ελλάδα ιδανικό χώρο για την ανάπτυξη και την δράση παράνομων εγκληματικών δραστηριοτήτων με κύριες πράξεις όπως η παράνομη διακίνηση μεταναστών, ναρκωτικών και λαθραίων εμπορευμάτων (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2021).

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ένα πολύπλοκο φαινόμενο, με την ποινική τυποποίηση του ως εγκληματική οργάνωση να αποτελεί ένα εκκωφαντικό πεδίο αδιευκρίνιστων πτυχών, με ορισμένες πτυχές του να παραμένουν σκοτεινές. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός στην Ελλάδα, σύμφωνα με την Βιδάλη, ότι δεν αναγνωρίζεται η ύπαρξη της μαφίας, ως μιας κεντρικής οργάνωσης με ισχυρούς εξουσιαστικούς δεσμούς με τις τοπικές κοινωνίες, η οποία να χειραγωγεί την παραγωγή και την κατανομή του πλούτου και να συμβαδίζει παράλληλα με την οικονομία και το κράτος (Βιδάλη, 2021). Παρότι οι οργανωμένες εγκληματικές δραστηριότητες υφίστανται, το ζήτημα αντιμετωπίστηκε μεταπολεμικά ως δευτερεύον.

Στον ελληνικό χώρο δεν εντοπίζεται η δράση της μαφίας με την αυστηρή έννοια του όρου, δηλαδή μιας κεντρικά οργανωμένης δομής με ισχυρούς δεσμούς εξουσίας με

τις τοπικές κοινωνίας (Βιδάλη, 2021). Αντιθέτως, εντοπίζονται χαλαρές σχέσεις οι οποίες δομούνται με συγγενικά και φιλικά μέλη με χαλαρούς οργανωτικούς δεσμούς (Βιδάλη, 2021). Διαθέτουν σημαντική επιρροή στην διαδικασία θεσμοθέτησης, στην εφαρμογή του νόμου και εμπλέκονται σε ποικίλα σκάνδαλα, μεταξύ των οποίων: διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, παράνομη διακίνηση μεταναστών, συμβόλαιο θανάτου, παροχή προστασίας, διακίνηση όπλων κ.ά.

Το ζήτημα του ορισμού του φαινομένου της Greek Mafia αποτελεί πεδίο προβληματισμού καθώς ταυτίζει τις μορφές του οργανωμένου εγκλήματος με την δράση της μαφίας, παρόλο που η έκφραση είναι ελκυστική μιντιακά. Ο όρος ‘Greek mafia’ χρησιμοποιείται για να αναφερθεί σε διάφορα στοιχεία οργανωμένου εγκλήματος που προέρχονται από την Ελλάδα και δεν αναφέρεται σε μια μοναδική εγκληματική οργάνωση. Η συγκεκριμένη ορολογία άρχισε να χρησιμοποιείται κατά τις δεκαετίες του ’80 και του ’90 και χρησιμοποιήθηκε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για να περιγράψει περιστατικά προστασίας που προσέφεραν συμμορίες με ιεραρχία, δομή και παράλληλη δράση στο εμπόριο ναρκωτικών, όπλων και ξεπλύματος χρήματος κατά βάση στην περιοχή της Αττικής (MENSHOUSE.GR, 2016).

Η ταύτιση του οργανωμένου εγκλήματος με την οργάνωση της μαφίας, οδηγεί στην παράβλεψη των κοινωνικών διαστάσεων, της ουσιαστικής λειτουργίας και του πυρήνα δράσης των μελών του οργανωμένου εγκλήματος (Χλούπης, 2019:287). Παρόλη την απήχηση του τόσο πλανευτικού τίτλου, η Greek Mafia δεν μπορεί να ταυτιστεί, ούτε να συγκριθεί με την δράση των ιταλικών μαφιών όπως η Καμόρα και η Cosa Nostra.

Η Greek mafia δεν διαθέτει ούτε ένα αποδεκτό κέντρο διοίκησης, ούτε έναν επίσημο αρχηγό, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Μαφίας σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Οργανωμένου Εγκλήματος (Global Organised Crime Index). Τα μέλη των οργανώσεων της Greek mafia είναι κυρίως άνδρες ελληνικής καταγωγής, η δράση των οποίων συναντάται στην Αττική, ενώ ταυτόχρονα εντοπίζονται και εγκληματικά δίκτυα που δραστηριοποιούνται στην Πάτρα, την Καλαμάτα και το Αγρίνιο, όπως επίσης και σε νησιά όπως την Ζάκυνθο και την Μύκονο (Σουλιώτης, 2021). Δρούνε στα μεγάλα αστικά κέντρα και δεν πρέπει να συγχέονται με την δράση των διάφορων συμμοριών του δρόμου. Η εδραίωση της Greek mafia έχει συχνά αποδοθεί, μεταξύ άλλων παραγόντων, σε φαινόμενα θεσμικής διαφθοράς και αδυναμίας (Lifo, 2020).

Οι εκθέσεις της ΕΛ.ΑΣ. για το οργανωμένο έγκλημα και την δράση της Greek Mafia περιστρέφονται κυρίως γύρω από το έγκλημα της εκβίασης. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια η δράση αυτών έχει επεκταθεί και σε άλλα αδικήματα όπως τα συμβόλαια θανάτων. Η δράση της επιτυγχάνεται και με την συνεργασία ξένων μαφιών και εγκληματικών δικτύων όπως η Αλβανική Μαφία (Global Organised Crime Index). Σύμφωνα με την Έκθεση της Αστυνομίας του 2016 τα ελληνικά δίκτυα παρείχαν την απαραίτητη τοπική τεχνογνωσία, ενώ οι αλβανικές, ρωσικές και γεωργιανές ομάδες αναλάμβαναν τον εφοδιασμό, τις διεθνείς μεταφορές και συχνά την ένοπλη επιβολή.

Η δράση της Greek Mafia δεν περιορίζεται μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά η επιρροή της εκτείνεται και σε μικρότερες περιοχές, όπου εμπλέκονται σε πληθώρα παράνομων δραστηριοτήτων όπως εκβιασμοί, ανθρωποκτονίες, οικονομικές απάτες, παράνομη διανομή όπλων και ναρκωτικών και παράνομο εμπόριο πετρελαίου (Greek Mafia- Alchetron, the Free Social Encyclopedia, 2022).

Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός του κυκλώματος λαθρεμπορίας και νόθευσης καυσίμων, το οποίο αποτελεί την βασικότερη πηγή εσόδων της Greek mafia. Σύμφωνα με την ΑΑΔΕ το 2026 εξαρθρώθηκε κύκλωμα παράνομης λαθρεμπορίας καυσίμων 9 εκατομμυρίων ευρώ με διαφυγόντα κέρδη 2,7 εκατομμυρίων ευρώ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε η σύλληψη 20 ατόμων στην περιοχή του Ασπρόπυργου, στις οποίες την εγκατάσταση λειτουργούσαν στο παρελθόν μέλη της Greek Mafia (Σουλιώτης, 2024).

7.1 Γυναικεία συμμετοχή και Greek Mafia

Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός πως κατά βάση αν όχι η πλειοψηφία της Greek Mafia αποτελείται από άνδρες (Σταμούλη, 2019:233). Η συμβολή των γυναικών στην δράση των εγκληματικών οργανώσεων δεν έχει καταγραφεί και σε αυτό ευθύνεται η γενικότερη στερεοτυπική αντίληψη για την περιορισμένη δράση που μπορεί να έχει μια γυναίκα στο οργανωμένο έγκλημα. Δυστυχώς η απουσία καταγεγραμμένου υλικού οδήγησε στο να μην ερευνηθεί και δημοσιοποιηθεί αξιόπιστο υλικό. Τα στερεότυπα και η παρουσίαση των γυναικών ως αδύναμων φιγούρων, ενίσχυσαν την αντίληψη ότι οι γυναίκες δεν δύνανται να λάβουν ανεξάρτητες αποφάσεις, ούτε να είναι βίαιες

(Arsovska, Allum, 2014:2-3). Η Alessandra Dino υποστήριξε ότι η θέση των γυναικών στην Μαφία ήταν ενεργή, είτε με την ρητή εκτέλεση εγκληματικών πράξεων, είτε με την παροχή αναγκαίας καθημερινής στήριξης (Arsovska, Allum, 2014:5). Χαρακτηριστικό παράδειγμα ηγετικής μορφής της ιταλικής μαφίας αποτέλεσε η Anna Mazza γνωστή και ως «μαύρη χήρα της Καμόρρα». Ανέλαβε τα ηνία της μαφίας μετά τον θάνατο του συζύγου της για παραπάνω από είκοσι έτη και κατάφερε να επεκτείνει την εξουσία της, ακόμη και όταν της επιβλήθηκε κατ' οίκον περιορισμός (Saviano, 2006:214).

Στην ιστορία της Greek Mafia η συμβολή των γυναικών αφορά ποικίλους ρόλους, αλλά όχι ηγετικούς όπως στην μαφία. Ανάμεσα σε αυτές συναντάμε την Λίτσα Βλαστού, η οποία εμπλεκόταν κυρίως στην απόκρυψη χρημάτων και την μεταφορά εντολών για επιθέσεις σε δικαστικούς. Αποτελούσε το δεξί χέρι του Π. Βλαστού, ηγετικού στελέχους της Greek Mafia. Ο ρόλος της ήταν να εκτελεί τις εντολές που της ανέθετε ο ξάδερφος της και όταν αυτό μεταβλήθηκε (δήλωσε ότι έχασε το ποσό των 250.000 ευρώ από την απαγωγή του Παναγόπουλου), άρχισε να δέχεται απειλές για την ζωή της. Τότε φοβούμενη από τις απειλές για την ζωή της ήρθε σε επαφή με τις αρχές και μπήκε στο καθεστώς προστασίας μαρτύρων (Κατή, 2019).

Μια άλλη ιδιαίτερη περίπτωση αποτέλεσε η «Κατερίνα Bella_Mafia», η οποία δολοφονήθηκε με περισσότερες από δεκαπέντε σφαίρες από καλάσνικοφ στο πάρκινγκ του σπιτιού της. Κατηγορήθηκε για την σύσταση εγκληματικής οργάνωσης και ληστεία σε χρηματοποστολή το 2009, ενώ είχε ερευνηθεί από τις αρχές ως ηθικός αυτουργός για την δολοφονία γυναίκας στον Πειραιά (Protagon, 2018). Η δράση της συνδέθηκε με διάφορα ξεκαθαρίσματα στο χώρο της νύχτας και η μαφιόζικη εκτέλεση της αποδόθηκε σε εμπλοκή παλαιότερων υποθέσεων ανάμεσα στα μέλη της Greek Mafia (Καλύβα & Πώποτας, 2018). Αποτέλεσε ένα ιδιαίτερο παράδειγμα στην ιστορία της συμμετοχής στο οργανωμένο έγκλημα, καθώς πρόκειται για εμπλοκή σε δολοφονία γυναίκας που δεν αποτελεί ένα σύνηθες περιστατικό.

Τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν δίνουν την εικόνα ενός δευτερεύοντα/ υποστηρικτικού ρόλου των γυναικών στις επιχειρησιακές δραστηριότητες των εγκληματικών δικτύων. Ο χαρακτηρισμός αυτός μπορεί να εξηγηθεί λόγω του περιορισμένου όγκου ευθυνών που διέθεταν, ο οποίος προέρχεται είτε από την ανοχή τους και ενδεχομένως την αδυναμία άρνησης τους απέναντι στις παράνομες

δραστηριότητες των αρσενικών μελών είτε αυτά πρόκειται για συγγενικά μέλη και σύζυγοι, είτε στην μη καταγραφή της εγκληματικής δραστηριότητας τους λόγω της παρωχημένης άποψης για την θέση του γυναικείου φύλου στην εγκληματικότητα. Παρόλα αυτά είναι σημαντική η καταγραφή της γυναικείας συμμετοχής στα εγκληματικά δίκτυα, είτε η συμμετοχή τους είναι εκούσια ή καταναγκαστική, καθώς συμβάλει στην αποδόμηση των δικτύων.

Η κατανομή των ρόλων στο εσωτερικό των ομάδων δεν συνιστά και την καθολική ηγεσία των ομάδων από έναν αρχηγό και συγκεκριμένο αρχηγικό κέντρο. Η εσωτερική διαστρωμάτωση προσομοιάζει με αυτή της κοινωνίας πυραμίδας. Οι κατώτερες στρώσεις αποτελούνται από άτομα που εντάσσονται στην παράνομη δραστηριότητα λόγω της οικονομικής ή κοινωνικής τους θέσης ή ακόμη και της εθνικότητας τους και αναζητούν μια εύκολη και γρήγορη πρόσβαση σε οικονομικό κέρδος (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, 2013:33-35).

Στην ανώτερη ιεραρχία ανήκουν τα μέλη που διαθέτουν υψηλότερο οικονομικό κύρος και κοινωνική αποδοχή. Πρόκειται για τα άτομα που έχουν αποκτήσει μεγάλη εμπειρία στον χώρο και έχουν επωφεληθεί οικονομικά και κοινωνικά μέσα από αυτή την δραστηριότητα. Τα άτομα αυτά είναι απροσπλάστα από τις Αρχές και συνήθως δεν δύναται να γίνει η σύνδεση τους με τις εγκληματικές πράξεις, καθώς δεν είναι αυτοί που τις εκτελούν αλλά αυτοί που τις υποκινούν. Η ηλικία των εμπλεκόμενων της Greek Mafia, σύμφωνα με τα στοιχεία των συλλήψεων και των δολοφονιών, ποικίλει ανάλογα με τον ρόλο που διαθέτει ο καθένας. Οι εκτελεστές και οι φυσικοί αυτουργοί είναι μεταξύ 25-40 ετών (Newsbeast, 2024) και τα ηγετικά στελέχη μεταξύ 45-55 ετών (Η Καθημερινή, 2025). Δεν εμπλέκονται συνήθως ανήλικα άτομα όπως συμβαίνει στην δράση των εγκληματικών οργανώσεων που ασχολούνται με το εμπόριο ναρκωτικών. Η φυλάκιση των ανώτατων στελεχών μπορεί να λειτουργήσει και ως μέσο προστασία τους, οι οποίοι γίνονται δέκτες από επικείμενες επιθέσεις ή άλλων μορφών εκδικητικών αντίποινων. Ωστόσο, επιθέσεις λαμβάνουν χώρα και εντός των φυλακών, οι οποίες έχουν αποβεί και σε ανθρωποκτόνο αποτέλεσμα (Καλαφάτης, 2018).

Ως μέρος στρατολόγησης των νέων μελών, αλλά και γενικότερης συναναστροφής των μελών αποτελούν οι χώροι άθλησης και τα γυμναστήρια, κυρίως οι χώροι που σχετίζονται με τις πολεμικές τέχνες. Ούτως ή άλλως η εικόνα ενός μυώδη, γυμνασμένου ανθρώπου δεν ξεφεύγει από την αντίληψη επιβλητικότητας που προκαλεί

εντυπωσιασμό και δέος με κάθε κόσμος σε θύματα και ηγετικά στελέχη. Η ενασχόληση των μελών με την άθληση έχει συνδυαστεί και με την παράνομη χρήση και διάθεση αναβλητικών ουσιών (News24/7, 2014). Μάλιστα έχει παρατηρηθεί σύνδεση της δράσης ομάδων εκβιαστών με την παράνομη διάθεση ή κατοχή αναβολικών ουσιών κατά την διάρκεια συλλήψεων. Ανάλογη περίπτωση αποτέλεσε εγκληματική οργάνωση που παρείχε προστασία στα Νότια προάστια και τα μέλη της οποίας συλλήφθηκαν το 2023. Μεταξύ αυτών που κατασχέθηκαν, εντοπίστηκαν και αναβολικές ενέσεις και πλήθος αντίστοιχων δισκίων (Η Εφημερίδα των Συντακτών, 2023).

7.2 Συμβιωτική σχέση της Greek Mafia με την νομιμότητα

Σύμφωνα με τους Bezlov, Gounev Ruggiero (2012:32-54) και τον Ruggiero (2012:3-14) οι αραιές διεφθαρμένες σχέσεις των εγκληματικών ομάδων που επεκτείνονται στη νόμιμη οικονομία είτε μέσω της διαφθοράς είτε μέσω συνδιαλλαγών με πολιτικούς καθίστανται συμβιωτικές. Έτσι και στην περίπτωση της Greek Mafia αποτελεί χαρακτηριστικό της οργάνωσης η συνδιαλλαγή της με ισχυρά κεφάλαια του επιχειρηματικού κόσμου, τρομοκρατικές οργανώσεις, σωφρονιστικούς υπαλλήλους, πολιτικούς κ.α. Για τον Chambliss οι συμβιωτικές σχέσεις της μαφίας δικαιολογούνται από το γεγονός ότι όπως η εξουσία δημιουργεί πλούτο, αλλά και ο πλούτος από μόνος του αποτελεί εξουσία, έτσι και το οργανωμένο έγκλημα προσαρμόζεται μέσω της διαφθοράς και συνεχίζει τον λόγο ύπαρξης του ακόμη και αν ο αρχικός στόχος εξαφανιστεί (Chambliss, 1988:159). Η προσαρμοστικότητα αυτή παρουσιάζεται ως αξίωμα το οποίο αποτυπώνεται από την εναλλαγή των δραστηριοτήτων από την οικονομία της νύχτας σε μικρότερες επιχειρήσεις, οι οποίες συντηρούνται από το Greek Mafia και το οργανωμένο έγκλημα (Βιδάλη, 2017:154).

Η συμβιωτική σχέση επιτυγχάνεται και μέσα από τις προϋπάρχουσες κοινωνικές πρακτικές προς επιρροή και πλουτισμό (Βιδάλη, 2017:154), ενώ ο Chambliss υποστηρίζει ότι η σχέση ανάμεσα σε αυτόν που παραβατεί και σε αυτόν που ελέγχει τον νόμο λειτουργεί μια συμβιωτική σχέση που εξυπηρετεί αμφότερα τα συμφέροντα και των δύο και διατηρεί την εξισορρόπηση μεταξύ τους (Chambliss, 1988:241-252).

7.3 Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην δράσης της Greek mafia

Η οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε στον ελληνικό χώρο και κυρίως ο αντίκτυπος της στην οικονομία, οδήγησε και στην διαμόρφωση του τρόπου δράσης της Greek mafia ως έχει. Η εκβίαση κατά τα χρόνια της κρίσης, από το 2010 και μετά, έπεσε ποσοτικά και ποιοτικά λόγω της μειωμένης δράσης των εγκληματικών ομάδων, αλλά και λόγω των μειωμένων εσόδων. Η δράση των εγκληματικών ομάδων σχετικά με το έγκλημα της εκβίασης στόχευε σε πιο ευάλωτους και εύκολους στόχους όπως τα μαγαζιά και οι καφετέριες σε αντίθεση με τα νυχτερινά κέντρα (Σταμούλη, 2019:234-235).

Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην ορατότητα των ομάδων αυτών, με την δράση τους να γίνεται αντιληπτή στις διωκτικές αρχές. Με το πρόσχημα της παροχής προστασίας των καταστημάτων, οι εγκληματικές οργανώσεις ζητούσαν ακόμη μεγαλύτερα ποσά από τα θύματα-καταστηματαρχες με αποτέλεσμα οι τελευταίοι μην μπορώντας να ανταπεξέλθουν των οικονομικών υποχρεώσεων τους, να οδηγούνται σε επίσημες καταγγελίες (Λαμπρόπουλος, 2015).

Η προσαρμοστικότητα των εγκληματικών ομάδων στην εκάστοτε οικονομική κατάσταση ανάγκασε τους εκβιαστές να υιοθετήσουν το δόγμα «λίγα από πολλούς», έτσι ώστε να αναγκάσει τα θύματα να επιλέγουν την εύκολη και ασφαλή λύση της καταβολής του ζητούμενου ποσού, παρά να οδηγούνται στην καταγγελία αυτών στις διωκτικές αρχές με τον φόβο των αντιποίνων (Βλαχουτσάκος, 2015). Η θεωρία του Chambliss για την λειτουργία των εγκληματικών ομάδων λειτουργώντας ως νόμιμες επιχειρήσεις επιβεβαιώνεται από το γεγονός της προσαρμογής τους στις μεταβολές που φέρει η οικονομία και στους κανόνες της αγοράς εργασίας (Βιδάλη, 2009).

8. Διαφθορά και Ελληνική Αστυνομία

Ως Greek police mafia ορίζεται η συμμετοχή υψηλόβαθμων αξιωματικών της ελληνικής αστυνομίας στο εγχώριο οργανωμένο έγκλημα και η σύμπραξη τους στις δραστηριότητες της Greek mafia. Συγκεκριμένα, για την κατανόηση του φαινομένου αναλύονται δυο διαφορετικές υποθέσεις, κατά τις οποίες γίνεται ορατή η διαφθορά εντός των θεσμικών οργάνων και συγκεκριμένα η σύνδεση Ελληνικής Αστυνομίας με την δράση του οργανωμένου εγκλήματος, τόσο στην υπόθεση οργανωμένης διαφθοράς εκβιασμών και παροχής προστασίας, όσο και του κυκλώματος trafficking στον Κολωνό. Από τις υποθέσεις δεν θα μπορούσε να παραληφθεί και η αναφορά στη δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ από την Greek mafia, χωρίς ωστόσο να συγχέεται στην συγκεκριμένη υπόθεση η αποδεδειγμένη αστυνομική διαφθορά παρά μόνο η κατάδειξη της επικρατούσας ισχύος του οργανωμένου εγκλήματος.

Μια άλλη όψη του φαινομένου που ισορροπεί μεταξύ της παραβατικότητας και της νομιμότητας αποτελεί το φαινόμενο της οργανωμένης διαφθοράς μέσα στην ελληνική αστυνομία, γνωστό με τον δημοσιογραφικό όρο ‘Greek police mafia’. Αποτελούμενη από ένα συνονθύλευμα ανθρώπων με ποικίλα επαγγέλματα μεταξύ των οποίων: άνθρωποι της νύχτας, δικηγόροι, υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της ΕΛ.ΑΣ, οι οποίοι παρείχαν προστασία σε παράνομα καζίνο, οίκους ανοχής κ.α. Η συγκεκριμένη υπόθεση διαφθοράς έγινε γνωστή μετά από δικογραφία της Ε.Υ.Π., ενώ το δικαστικό μέρος βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Η ύπαρξη ενός τέτοιου φαινομένου εντός της αστυνομίας δεν καταδεικνύει μόνο την διαφθορά μεταξύ των σωμάτων της δημόσιας αρχής, αλλά φέρνει στο προσκήνιο ένα παγιωμένο σύστημα διαφθοράς που συνδέεται άμεσα με το οργανωμένο έγκλημα (Sumi,2015:11). Στην έρευνα της Ε.Υ.Π. που αφορούσε την περίοδο 2015-17 αναφέρεται ένα τεράστιο κύκλωμα διαφθοράς της ελληνικής αστυνομίας σε συνέργεια με πληθώρα επαγγελματιών. Στην έρευνα αναφερόντουσαν σε τηλεφωνικές παρακολουθήσεις και βίντεο συναλλαγών, μέσα από τα οποία λειτουργούσε ένα σύστημα έκνομων συμφερόντων. Τα ποσά του κυκλώματος ήταν υπέρογκα μηνιαίως και δικαιολογούνταν ως παροχή προστασίας σε οίκους ανοχής και παράνομα καζίνο. Στο συγκεκριμένο κύκλωμα εμπλεκόμενος ήταν και ένας εν ενεργεία (εκείνη την περίοδο) βουλευτής (ΤΑ ΝΕΑ, 2020).

Η λειτουργία της διαφθοράς εντός της αστυνομίας παρουσιάζεται ως ένα ανώτερο σύστημα υπό τη μορφή παρακρατικού μηχανισμού. Η δράση της είχε επεκταθεί σε υψηλότατα επίπεδα υπουργικών και κυβερνητικών κλιμάκων. Είχε διεισδύσει μάλιστα και σε σημαντικές αποφάσεις για αγορά μετοχών, ανάληψη

συμβολαίων φύλαξης και παροχή ρουσφετιών στα υψηλότερα κυβερνητικά επίπεδα και δομές μεταναστών (Γιαννακόπουλος, 2023). Η συμβιωτική σχέση της οικονομίας, των φορέων επιβολής του νόμου, των πολιτικών θεσμών μαζί με το οργανωμένο έγκλημα αποτυπώνεται επακριβώς στην θεωρία του Chambliss, φαινόμενο με διαφορετικό τόπο και χρόνο (Chambliss, 2004:246). Κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ των δομών λειτουργίας του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί η ύπαρξη και η επικράτηση της διαφθοράς, η οποία αποτελεί συνδετικό κρίκο για τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των φορέων του νόμου και της οργανωμένης εγκληματικότητας. Οι σχέσεις αυτές δεν αποτελούν την εξαίρεση αλλά τον κανόνα στον τρόπο που οργανώνονται τα σύγχρονα πολιτικά συστήματα (Βιδάλη, 2017:156).

Η δράση της Greek police mafia συνδέεται και μάλιστα δρα κάτω από την ομπρέλα της Greek mafia. Η παράνομη δραστηριότητα της θα μπορούσε να ενταχθεί και στα εγκλήματα του λευκού κολάρου, με τους εμπλεκόμενους να ξεφεύγουν της απλής αστυνομικής διαφθοράς και να σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα. Η λανθασμένη λειτουργία της παράνομης ομάδας δεν εντοπιζόταν μόνο στο κύκλωμα της αστυνομίας, αλλά σε μια γενικευμένη κρατική λειτουργία που προσομοίαζε με σύστημα εξουσίας. Η Greek police mafia έκανε σημαντικές παρεμβάσεις σε ξένες διπλωματικές αρχές, στην ηγεσία της εκκλησίας (Καραϊβάς, 2018), καθώς και στον εφοπλιστικό κόσμο (astinomiko, 2021)

Η δράση της βασιζόταν στα κενά εξουσίας με την ταυτόχρονη κάλυψη των δυσλειτουργιών μέσα από μια αλληλένδετη εξυπηρέτηση συμφερόντων και διευθετήσεων (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:96-97). Λειτουργούσε σαν ένα άτυπο σύστημα εξουσίας μέσα από το οποίο οι κρατικοί αξιωματούχοι πετύχαιναν την υπηρεσιακή ανέλιξη, ενώ οι επιχειρηματίες -νόμιμοι και μη συνέχιζαν απρόσκοπτα την λειτουργία των επιχειρήσεων τους χωρίς τον έλεγχο των κρατικών θεσμών. Η ικανοποίηση των αιτημάτων και των δυο πλευρών αποτελεί και ο λόγος επιβίωσης της σκιώδους αυτής λειτουργίας. Το οργανωμένο έγκλημα και το έγκλημα του λευκού κολάρου συνίσταται συνομιλητές σε αυτή την συνθήκη της εξωθεσμικής εξισορρόπησης (Γασπαρινάτου, 2019:177). Η διάκριση της λειτουργίας του οργανωμένου εγκλήματος και η επικράτηση της διαφθοράς των δημοσίων οργάνων δεν είναι τόσο ευδιάκριτη.

8.1 Κύκλωμα trafficking- Υπόθεση στον Κολωνό

Μια πρόσφατη υπόθεση που συνδέει την Greek police mafia με οργανωμένο έγκλημα ήταν αυτή της υπόθεσης του Κολωνού, της υπόθεσης μαστροπείας ενός 12χρόνου ανήλικου κοριτσιού. Ένας οίκος ανοχής που αναγνώρισε η 12χρονη ως ένα από τα σημεία που την εξέδιδε μετά αμοιβής ο Ηλίας Μίχος είχε σφραγιστεί τουλάχιστον 6 φορές, ωστόσο η διαδικασία αυτή δεν εμπόδισε την κανονική του λειτουργία, χωρίς νόμιμη άδεια από το Ιανουάριο του 2020 (Πολυχρονιάδης, 2022).

Η επαναλειτουργία του οίκου ανοχής συνδέθηκε με το κύκλωμα προστασίας της Greek police mafia σε οίκους ανοχής από αστυνομικό διευθυντή, πρώην στέλεχος της αντιτρομοκρατικής, μέσω ενός τρίτου προσώπου γνωστή με το ψευδώνυμο «Μαρίνα», η οποία παρουσιαζόταν ως πραγματική ιδιοκτήτρια του στούντιο, ενώ στο ΓΕΜΗ δήλωνε επαγγελματική δραστηριότητα στην συγκεκριμένη οδό. Η «Μαρίνα» παρουσιάζεται σε πόρισμα της ΕΥΠ ως το πρόσωπο που συγκέντρωνε χρήματα για χάρη του κυκλώματος από τους οίκους ανοχής για την παροχή κάλυψης και προστασίας τους (Αυγή, 2023). Στο ίδιο πόρισμα σχετιζόταν και ο δημοσιογράφος Γιώργος Καραϊβάζ καθώς διατηρούσε σχέσεις με μέλη του κυκλώματος (Πολυχρονιάδης, 2022).

8.2 Η δολοφονία του Καραϊβάζ

Η δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο στις καταγεγραμμένες δολοφονίες δημοσιογράφων, λόγω του γεγονότος ότι ο συγκεκριμένος ασχολήθηκε με την δράση της Greek Mafia και την συνέδεσε με την δράση κυκλώματος διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας. Ο ρόλος στην αποκάλυψη των εγκλημάτων της Greek mafia αποτέλεσε καθοριστικό ρόλο στην δολοφονία του. Η δολοφονία του έγινε στις 9 Απριλίου 2021 στον Άλιμο, έξω από το σπίτι του, με τους δυο δράστες να τον σκοτώνουν με περισσότερες από δέκα σφαίρες (Σουλιώτης, 2021). Η ΕΛ.ΑΣ. προχώρησε δύο χρόνια αργότερα στην σύλληψη δυο ατόμων τον Απρίλιο μετά από ταυτοποίηση των οχημάτων διαφυγής. Και τα δύο άτομα, αδέρφια μεταξύ τους κατηγορήθηκαν ότι έλαβαν μέρος στην δολοφονία του δημοσιογράφου και ένας εκ των οποίων θεωρήθηκε ότι ήταν και ο εκτελεστής. Ωστόσο

το 2024 το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθηνών αθώωσε και τους δυο κατηγορούμενους για έλλειψη πειστηρίων (Μάνδρου, 2024). Να σημειωθεί ότι μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει κάποια άλλη σύλληψη για τους φυσικούς ή ηθικούς αυτουργούς, ενώ ο Γιάννης Λάλας ένας εκ των δυο συλληφθέντων δολοφονήθηκε στην Αράχοβα από πυροβολισμούς καλάσνικοφ (Η Ναυτεμπορική. 2025).

Ο Γιώργος Καραϊβάζ ήταν δημοσιογράφος με ειδίκευση στο αστυνομικό ρεπορτάζ στον τηλεοπτικό σταθμό του Star Channel, και παράλληλα διέθετε ιστοσελίδα με θέματα που αφορούσαν τα σώματα ασφαλείας, γνωστή και με την ονομασία Bloko.gr.

Μέσα από το αστυνομικό του ρεπορτάζ ανέλυσε τον τρόπο δράσης της Greek Mafia, αποτυπώνοντας τον χάρτη δράσης των ομάδων που δρούσαν στην Αττική και σε άλλες περιοχές, μετά από κάθε δολοφονική επίθεση τους. Η αρθρογραφία του χαρακτηρίστηκε ουκ ολίγες φορές προφητική. Τα ρεπορτάζ του αναφέρονταν σε δολοφονίες και εκτελέσεις που λειτούργησαν ως αντίποινα, στα συμβόλαιο θανάτου και ταυτόχρονα είχε μελετήσει και αναλύσει την χρονική περίοδο και στιγμή που οι ομάδες του εγχώριου οργανωμένου εγκλήματος είχαν προβεί σε προσωρινή ειρήνη. Η σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος με θεσμικούς ρόλους όπως κρατικών αξιωματούχων είχε αποτυπωθεί σε διάφορα άρθρα του (IN.GR, 2021).

Ωστόσο δεν έμεινε μόνο στην αρθρογραφία, αλλά η βιοματική έρευνα τον είχε οδηγήσει να έχει προσωπικές επαφές με κατηγορούμενους της Greek mafia, οι οποίοι στην συνέχεια δολοφονήθηκαν (Europost.gr, 2021). Αξιοσημείωτο αποτελεί και το γεγονός της προσωπικής αναφοράς του ονόματος του στην δικογραφία της Ε.Υ.Π. για την Greek mafia και την σύνδεση της με την ελληνική αστυνομία. Ο ίδιος είχε δώσει εξηγήσεις για αυτό το γεγονός, ενώ ταυτόχρονα είχε κατηγορήσει την συλλογή αυτού του υλικού ως παράνομο (Καραϊβάζ, 2020).

Η δολοφονία του δημοσιογράφου καταδεικνύει το γεγονός της δύναμης που διαθέτει το οργανωμένο έγκλημα σε περίπτωση απειλής των συμφερόντων του. Η άσκηση βίας σε βαθμό που οδηγεί στο θάνατο και ενδεχομένως η φίμωση της δικαιοσύνης αποτελεί τρανταχτή απόδειξη ότι η εγκληματική του δράση είναι ανεξέλεγκτη και διασπαρμένη σε πολλούς κλάδους μεταξύ και των κρατικών θεσμών. Το γεγονός της αναγνωσιμότητας του θύματος δεν έπαιξε κανένα ανασταλτικό παράγοντα, ούτε ο τόπος και η ώρα του εγκλήματος. Η δολοφονία του Καραϊβάζ δεν

αποτελέσσε μονάχα μια ασπίδα προστασίας για την δράση της Greek mafia, αλλά και ένα προειδοποιητικό-προφητικό μήνυμα για όλους όσοι σκοπεύουν να βρεθούν απέναντι στην δράση της. Όπως αναφέρει η Paoli, η βία αποτελεί το μέσο μέσω του οποίου η οργάνωση επιβάλλει τους κανόνες της και την κυριαρχία της στην περιφέρεια (Βιδάλη, 2017:157).

9. Το φαινόμενο της Greek Mafia μέσα από τις παραστάσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης

Η απεικόνιση και η παρουσίαση της λεγόμενης «Greek Mafia» από τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης εστιάζει κυρίως στο πλαίσιο του οργανωμένου εγκλήματος. Η κάλυψη του φαινομένου πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο μέσω αστυνομικών ρεπορτάζ, τα οποία αφιερώνουν σημαντικό μέρος της θεματολογίας τους σε εγκλήματα αυτού του είδους. Τα αστυνομικά ρεπορτάζ διακρίνονται από την αναλυτική περιγραφή των εγκληματικών οργανώσεων, των παράνομων δραστηριοτήτων τους και από τις εκτενείς αναφορές της δράσης της ελληνικής αστυνομίας και τις κινήσεις της δικαιοσύνης που αποσκοπούν στην πάταξη του φαινομένου (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2024).

Από την άλλη πλευρά σπανίζουν οι αναφορές στην κοινωνική προσέγγιση του φαινομένου και στις αιτίες που το πυροδοτεί (ΣΚΑΪ, 2024). Σε γενικότερη εικόνα τα Μ.Μ.Ε. φέρνουν στο προσκήνιο την Greek Mafia όταν προκύψει κάποια δολοφονία, τυχόν συμβόλαια θανάτου, ένοπλες επιθέσεις και βία. Με αυτή την λογική υπάρχουν τα άρθρα που διακρίνονται για την έμφαση του στη βία και την δράση της μαφίας. Ανάλογα με το δημοσιογραφικό μέσο ποικίλει η κάλυψη του γεγονότος όσον αφορά την περιγραφή, το ύφος του κειμένου και του τίτλου όπως θα δούμε και στην συνέχεια.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της αφήγησης αποτελεί η προσωποκεντρική εστίαση. Σε πολλά άρθρα κατονομάζονται οι δράστες είτε με τα πραγματικά τους ονόματα είτε με τα παρατσούκλια (Θανάσουλας, 2025), χωρίζοντας και διακρίνοντας τους ρόλους τους μέσα στην ομάδα ως αρχηγοί, μέλη, νονοί της νύχτας και αυτό είναι που δίνει την εικόνα στον αναγνώστη της ύπαρξης ενός εγκληματικού σίριαλ, μιας

σειράς αντίποινων και ξεκαθαρισμάτων που εντείνει την προσοχή. Χαρακτηριστικό του ρεπορτάζ αποτελεί και η συχνή σύνδεση της μαφίας με την παρανομία και τη νύχτα, μεταξύ των οποίων η αναφορά στην νυχτερινή ζωή και ότι συνεπάγεται με αυτή: προστασία καταστημάτων, λαθρεμπόριο και διακίνηση ναρκωτικών, εκβιασμοί (Κατακουζηνός, 2024). Η σύνδεση αυτή υποδεικνύει όχι μόνο την ύπαρξη ενός κράτους εν κράτει, αλλά την κυριαρχία του παρακράτους που μεν δρα στο περιθώριο, αλλά η ισχύ του είναι πραγματική και έχει αντίκτυπο στο κοινωνικό πλαίσιο.

Αυτό που διαφέρει από μέσο σε μέσο είναι η αναφορά στην λειτουργία του κράτους όσον αφορά την αντιμετώπιση της λεγόμενης Greek mafia. Η μία γραμμή υπογραμμίζει την σημαντική και αποφασιστική αντιμετώπιση του κράτους σε όλες υποθέσεις που προκύπτουν και τα αντίστοιχα έγκαιρα αντανάκλαστικά της ελληνικής αστυνομίας για την σύλληψη και τον κατευνασμό των αντιδράσεων (ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, 2024). Ωστόσο, σε ορισμένα άρθρα τονίζεται η αδυναμία του κράτους ως προς την καθυστέρηση στην εξιχνίαση των εγκλημάτων, στην αδυναμία του σωφρονιστικού συστήματος να εκτελέσει με αποτελεσματικό τρόπο τον ρόλο του με αποτέλεσμα την επανεμφάνιση της βίας παρά τις συλλήψεις και τις φυλακίσεις των μελών (Neostrategy, 2025). Υποστηρίζεται επίσης ότι η πεποίθηση ότι η δράση της Greek Mafia δεν μπορεί να εξαρθρωθεί, με αποτέλεσμα να δίνεται η πεποίθηση ενός βαθιά ριζωμένου κοινωνικά φαινομένου (Σουλιώτης, 2021).

Η ανάλυση των άρθρων είναι περιορισμένη έως και ανύπαρκτη σε ότι αφορά τις κοινωνικές και οικονομικές αιτίες του φαινομένου. Η κάλυψη αυτού του είδους του ρεπορτάζ είναι προσηλωμένη στα γεγονότα (γεγονοκεντρική) και όχι ερευνητική. Το γεγονός ότι σπανίζει η ερευνητική δημοσιογραφία οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχει υψηλό ρίσκο σχετικά με την σωματική ακεραιότητα των δημοσιογράφων, τις θεσμικές ρωγμές (Koukoumakas, 2025) και την οικονομική πίεση που ασκείται στα ΜΜΕ (Markham & Emmanouilidou, 2022). Τέλος, δεν μπορούσε να μην αναφερθεί ότι ο όρος Greek mafia, ως δημοσιογραφική ετικέτα αναφέρεται σε διαφορετικές μεταξύ τους εγκληματικές οργανώσεις και χρησιμοποιείται επικοινωνιακά για να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη (Κουκουμάκας, 2024). Ο δημοσιογράφος Κουκουμάκας Κώστας, ο οποίος ασχολείται ενεργά με την παρακολούθηση της Greek mafia, εξηγεί τις διαφορετικές μεταξύ τους ομάδες και την διαφορετική ενασχόληση τους με ποικίλες παράνομες δραστηριότητες. Ο όρος χρησιμοποιείται καθαρά για λόγους εντυπωσιασμού και ενδεχομένως μη-σύγχυσης του κοινού.

9.1 Ανάλυση της εικόνας της Greek mafia μέσα από τα ηλεκτρονικά άρθρα

Μέσα από την συγκριτική ανάλυση τριών διαφορετικών άρθρων για την παρουσίαση της δολοφονίας του «capo dei capi» της Greek mafia Βασίλη Στεφανάκου επιχειρείται η ανάλυση του ύφους, του λεξιλογίου των άρθρων και τις διαφορετικές προσεγγίσεις- θεματολογίες που κάθε εφημερίδα καλύπτει. Συγκεκριμένα επιλέχθηκαν άρθρα από την ‘Καθημερινή’ και ‘Το Βήμα’, στα οποία η εστίαση δόθηκε σε θεσμικό και γεγονοκεντρικό ρεπορτάζ αντίστοιχα και της ‘Εφημερίδας των Συντακτών’ που ακολουθήθηκε μια πιο κοινωνιολογική προσέγγιση της εγκληματικότητας.

Λίγα λόγια για τον Βασίλη Στεφανάκο. Επρόκειτο για έναν ιδιοκτήτη μάνδρας αυτοκινήτων που το όνομα του είχε συνδεθεί με υποθέσεις του οργανωμένου εγκλήματος, συμβόλαια θανάτου, υποθέσεις προστασίας, αλλά και με την απόδραση των Αλζέτ Ριζάι και Βασίλη Παλαιοκώστα, ενώ είχε συσχετιστεί και με την τρομοκρατική οργάνωση ‘Πυρήνες της Φωτιάς’ (Η Ναυτεμπορική, 2024)..

Το Βήμα- Δολοφονήθηκε ο Βασίλης Στεφανάκος στο Χαϊδάρι

Το άρθρο είναι γραμμένο σε σχετικά ουδέτερο και δημοσιογραφικό ύφος. Σε αντίθεση με άλλα μέσα της ίδιας ημέρας που χρησιμοποιούν εκφράσεις όπως «νονός των νονών», «μαφιόζικο χτύπημα» ή «εκτέλεση συμβολαίου θανάτου» (Καραμήτρου, 2018), το κείμενο του Βήματος προτιμά να παραθέτει γεγονότα, στοιχεία της αστυνομικής έρευνας και εκτιμήσεις των αρχών. Το λεξιλόγιο του είναι νομιμοποιητικό και όχι δραματοποιημένο. Η περιγραφή γίνεται μέσω αναφορών στις δικαστικές και αστυνομικές αρχές και όχι μέσω ηθικών χαρακτηρισμών. Αυτό αποτελεί ένδειξη μιας δημοσιογραφικής πρακτικής που επιδιώκει να εμφανίζεται τεκμηριωμένη και όχι συναισθηματικά φορτισμένη. Το οργανωμένο έγκλημα παρουσιάζεται ως ένα δίκτυο εξουσίας, μέσα στο οποίο υπάρχει πεδίο αντιπαράθεσεων και η βία απορρέει σχεδόν ως αναμενόμενο αποτέλεσμα ενός συγκεκριμένου εγκληματικού περιβάλλοντος. Το άρθρο δεν αφηγείται μια τραγική ανθρώπινη ιστορία· αφηγείται ένα γεγονός μέσα στη διαδρομή του ελληνικού οργανωμένου εγκλήματος. Η οπτική του άρθρου βασίζεται

στις πληροφορίες που προέρχονται κυρίως από την Αστυνομία, τις εκτιμήσεις των ερευνητών και τα στοιχεία της εγκληματολογικής έρευνας. Απουσιάζουν φωνές από το κοινωνικό περιβάλλον του θύματος, μαρτυρίες ή κοινωνιολογικές ερμηνείες. Έτσι το οργανωμένο έγκλημα παρουσιάζεται κυρίως ως ζήτημα δημόσιας τάξης και ασφάλειας. Αυτή η επιλογή είναι χαρακτηριστική για να τονίσει ότι η εγκληματικότητα αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα διαχείρισης από τους θεσμούς και όχι ως κοινωνικό φαινόμενο που απαιτεί βαθύτερη ανάλυση.

Η Καθημερινή- Δολοφονία Βασίλη Στεφανάκου με καταιγισμό πυρών

Από τον τίτλο ήδη η εφημερίδα επιλέγει μια πιο έντονη περιγραφή του συμβάντος. Η φράση «καταιγισμός πυρών» λειτουργεί ως δραματική εικόνα και μεταφέρει αμέσως τη βιαιότητα της επίθεσης. Στο σώμα του κειμένου συναντάμε επίσης εκφράσεις όπως: «άδειασαν πάνω του ένα γεμιστήρα καλάσνικοφ», «γάζωσαν», «περισσότεροι από δέκα κάλυκες» οι οποίες δημιουργούν μια σχεδόν κινηματογραφική αναπαράσταση της σκηνής. Σε αντίθεση με το Βήμα, που έδινε μεγαλύτερη έμφαση στην έρευνα και στις εκτιμήσεις των αρχών, η Καθημερινή αφιερώνει περισσότερο χώρο στην ανασύσταση του τρόπου εκτέλεσης. Πέρα από το παραστατικό λεξιλόγιο ο Στεφανάκος παρουσιάζεται εξ αρχής ως «πρώην βαρυποινίτης» και ο αναγνώστης εξ αρχής καλείται να ερμηνεύσει τη δολοφονία μέσα από το ποινικό παρελθόν του. Το άρθρο αρχικά εστιάζει στην αναλυτική περιγραφή της επίθεσης και έπειτα στο εκτενές ποινικό βιογραφικό του Στεφανάκου. Η δολοφονία παρουσιάζεται ως φυσική κατάληξη της εγκληματικής διαδρομής. Το οργανωμένο έγκλημα παρουσιάζεται περισσότερο ως έναν διακριτό κόσμο με δική του ιστορία, πρόσωπα και ισορροπίες. Και σε αυτή την περίπτωση οι πληροφορίες προέρχονται από τις περιγραφές των αστυνομικών, τις έρευνες της ασφάλειας και της δικογραφίας. Δεν υπάρχουν κοινωνιολογικές ερμηνείες, αναλύσεις για την οικονομία της νύχτας ή ανάλυση για τις συνθήκες που προάγουν το οργανωμένο έγκλημα.

Η Εφημερίδα των Συντακτών- Τα πολλά πρόσωπα του Στεφανάκου

Το συγκεκριμένο άρθρο δεν εστιάζει τόσο στην δολοφονία του Στεφανάκου, όσο στο βιογραφικό και ερμηνευτικό προφίλ του και προσπαθεί να εξηγήσει στον αναγνώστη γιατί η δολοφονία του θεωρήθηκε σημαντικό γεγονός. Το ύφος είναι ερμηνευτικό και η δολοφονία παρουσιάζεται ως τελευταίο επεισόδιο μιας μακράς διαδρομής και όχι ένα απομονωμένο γεγονός. Το λεξιλόγιο δεν είναι ουδέτερο, και η γλωσσική στρατηγική δεν αποσκοπεί στην ηθική καταδίκη, αλλά στην πολυπρισματική παρουσίαση. Ο αναγνώστης καλείται να δει έναν άνθρωπο που κινείται ανάμεσα σε δυο διαφορετικούς κόσμους, από την μια της φυσιολογικής ζωής και της εμπλοκής στην παρανομία από την άλλη. Το άρθρο δεν μένει μόνο για τον ίδιο τον Στεφανάκο, αλλά προσπαθεί να περιγράψει τις ισορροπίες της νύχτας, τα κυκλώματα εκβιασμών, τις σχέσεις φυλακών και οργανωμένου εγκλήματος και τέλος την διαπλοκή νόμιμων και παράνομων δραστηριοτήτων. Με τον τρόπο αυτό μετατοπίζει το ενδιαφέρον στο σύνολο των σχέσεων που αναπτύσσεται το οργανωμένο έγκλημα. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα άρθρα, στο συγκεκριμένο επιχειρείται να εξηγηθεί τι αντιπροσώπευε το άτομο μέσα σε ένα μεγαλύτερο δίκτυο εξουσίας. Ενώ στο άρθρο του Βήματος το οργανωμένο έγκλημα παρουσιάζεται ως πρόβλημα δημόσιας τάξης και στην Καθημερινή ως ένας κόσμος προσώπων και συγκρούσεων, στο συγκεκριμένο αποτυπώνεται ως ένα δίκτυο κοινωνικής ισχύος.

9.2 Η κατασκευή της εικόνας της Greek mafia στα MME μέσω της ερευνητικής δημοσιογραφίας

Η απεικόνιση της Greek mafia στα MME έχει εξελιχθεί σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία, ιδίως μετά την αύξηση της ερευνητικής δημοσιογραφίας σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα, τη διαφθορά και τη διείσδυση σε θεσμικά όργανα στην Ελλάδα (Vidali, 2021· Antonopoulos & Papanicolaou, 2016). Ο δημοσιογραφικός λόγος έχει συμβάλει όχι μόνο στην ενημέρωση του κοινού σχετικά με εγκληματικές δραστηριότητες, αλλά και στη διαμόρφωση ενός συμβολικού πλαισίου μέσω και του οποίου το οργανωμένο έγκλημα ερμηνεύεται και γίνεται κοινωνικά κατανοητό. Τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης χρησιμοποιούν συχνά δραματική ορολογία, τονίζοντας τη βία, τη μυστικότητα, τη διαφθορά και την ύπαρξη κρυφών εγκληματικών δικτύων που φέρεται να διεισδύουν σε οικονομικές και πολιτικές δομές. Αυτή η απεικόνιση συχνά

ταλαντεύεται μεταξύ αντικειμενικής ερευνητικής δημοσιογραφίας και αισθησιακών αφηγήσεων που ενισχύουν τον φόβο και τον ηθικό πανικό. Ενώ ταυτόχρονα η ανάλυση των κοινωνικών αιτιών που αναπαράγουν ή ενισχύουν την δράση των εγκληματικών δικτύων απουσιάζουν.

Ένα σημαντικό άρθρο που απεικονίζει αυτή την τάση είναι η έρευνα που δημοσίευσε η Καθημερινή (2024) σχετικά με τις δολοφονίες που συνδέονται με τη λεγόμενη «Greek mafia» και την επέκταση των δικτύων εκβιασμού στην Αθήνα και τον Πειραιά. Το άρθρο τονίζει τη συνέχεια των εγκληματικών δραστηριοτήτων παρά τις συλλήψεις και τις αστυνομικές παρεμβάσεις, παρουσιάζοντας το οργανωμένο έγκλημα ως μια ευέλικτη και προσαρμοστική δομή ικανή να επιβιώσει από την θεσμική πίεση. Μέσω αναφορών σε δολοφονίες επί παραγγελία, λαθρεμπόριο καυσίμων, διακίνηση τσιγάρων και εκβιασμούς για προστασία, η αφήγηση των μέσων ενημέρωσης παρουσιάζει την Greek mafia ως ένα εξαιρετικά εξελιγμένο εγκληματικό δίκτυο που συνδέεται με νόμιμες οικονομικές δραστηριότητες. Αυτή η απεικόνιση συνάδει με τις εγκληματολογικές προσεγγίσεις των Chambliss και Ruggiero, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι το οργανωμένο έγκλημα αναπτύσσεται μέσω της συνύπαρξης νομιμότητας και παρανομίας και μέσω σχέσεων που διευκολύνουν το αμοιβαίο οικονομικό όφελος (Chambliss, 1998; Ruggiero & Vass, 1999).

Το άρθρο επισημαίνει επιπλέον την αδυναμία των κρατικών θεσμών να διαλύσουν αποτελεσματικά τις οργανωμένες εγκληματικές δομές. Αυτή η παρουσίαση ενισχύει την αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν είναι απομονωμένο από το κράτος, αλλά μάλλον αναπτύσσεται σε περιβάλλοντα που χαρακτηρίζονται από διαφθορά, ανοχή και αδύναμο θεσμικό έλεγχο. Η έλλειψη αναφοράς στις οικονομικές και κοινωνικές αιτίες συσκοτίζει ακόμη περισσότερο το ήδη σύνθετο και πολυδιάστατο φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτή η απεικόνιση συμβάλλει στην έλλειψη εμπιστοσύνης του κοινού προς το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και τις αρχές επιβολής του νόμου. Ταυτόχρονα, η κάλυψη των μέσων ενημέρωσης επικεντρώνεται συχνά στις προσωπικότητες των εγκληματιών, παρουσιάζοντάς τους ως επιρροή και ισχυρά άτομα που διατηρούν κοινωνικές και πολιτικές συνδέσεις. Αυτή η προσωποποίηση του οργανωμένου εγκλήματος δημιουργεί μια εικόνα εγκληματικών ελίτ που λειτουργούν παράλληλα με τη νόμιμη εξουσία.

Μια άλλη σημαντική παρέμβαση των μέσων ενημέρωσης προέκυψε μετά τη δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ το 2021, ένα γεγονός που προσέλκυσε τόσο εθνικό όσο και διεθνές ενδιαφέρον σχετικά με την ελευθερία του Τύπου στην Ελλάδα (Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα, 2024). Αρκετά ερευνητικά άρθρα συνέδεσαν τη δολοφονία με συμφέροντα του οργανωμένου εγκλήματος και με προσπάθειες να φιμωθούν οι δημοσιογραφικές έρευνες σχετικά με τη διαφθορά και τα εγκληματικά δίκτυα. Η εκτεταμένη κάλυψη της δολοφονίας του Καραϊβάζ από τα μέσα ενημέρωσης μετέτρεψε την υπόθεση σε ένα συμβολικό γεγονός σχετικά με την ελευθερία του Τύπου και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι ερευνητικοί δημοσιογράφοι στην Ελλάδα. Η παρουσίαση της δολοφονίας τόνισε την ευπάθεια των δημοσιογράφων που ερευνούν το οργανωμένο έγκλημα και ανέδειξε τη σχέση μεταξύ των εγκληματικών οργανώσεων και των προσπαθειών να επηρεαστούν ή να εκφοβιστούν τα μέσα ενημέρωσης.

Η συζήτηση στα μέσα ενημέρωσης γύρω από τον Καραϊβάζ αντανάκλασε επίσης ευρύτερες ανησυχίες σχετικά με τους δημοκρατικούς θεσμούς και τη διαφάνεια. Δημοσιογράφοι και σχολιαστές υποστήριξαν ότι η δολοφονία δεν ήταν απλώς μια μεμονωμένη εγκληματική πράξη, αλλά μέρος ενός ευρύτερου συστήματος εκφοβισμού που συνδέεται με οργανωμένες εγκληματικές δομές. Μέσω αυτής της ερμηνείας, τα μέσα ενημέρωσης παρουσίασαν την Greek mafia ως απειλή που εκτείνεται πέρα από την οικονομική εγκληματικότητα και επηρεάζει άμεσα τις δημοκρατικές ελευθερίες και τη δημόσια λογοδοσία. Η υπόθεση ενίσχυσε τη διεθνή κριτική σχετικά με την ελευθερία του Τύπου στην Ελλάδα και ενίσχυσε τις ανησυχίες που εκφράστηκαν από οργανώσεις όπως οι «Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα».

Ταυτόχρονα, ο δημοσιογραφικός λόγος γύρω από την Greek mafia αναπαράγει συχνά στερεοτυπικές και κινηματογραφικές αναπαραστάσεις εμπνευσμένες από ιταλικές μαφιόζικες οργανώσεις. Όροι όπως «νονές», «συμβόλαια θανάτου» και «αφεντικά του υποκόσμου» συμβάλλουν στη μυθοποίηση του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτή η γλώσσα δημιουργεί μια ελκυστική δημοσιογραφική αφήγηση ικανή να αυξήσει το ενδιαφέρον του κοινού και την κατανάλωση των μέσων ενημέρωσης. Ωστόσο, αυτή η δραματοποίηση μπορεί να συσκοτίζει τα πραγματικά οργανωτικά χαρακτηριστικά των εγκληματικών δικτύων στην Ελλάδα, τα οποία συχνά λειτουργούν μέσω ρευστών συμμαχιών και όχι μέσω κεντρικών ιεραρχικών δομών.

Η χρήση του όρου «Greek mafia» αποτελεί από μόνη της μια αμφιλεγόμενη δημοσιογραφική κατασκευή (Vidali, 2021; Kleemans, 2014). Η εγκληματολογική βιβλιογραφία τονίζει ότι ο όρος στερείται νομικής ακρίβειας και συχνά απλοποιεί την πολυπλοκότητα της οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα. Σε αντίθεση με τη Σικελική Μαφία ή την Καμόρα, οι εγκληματικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα δεν διαθέτουν απαραίτητα ενοποιημένες δομές διοίκησης, τελετουργικά συστήματα ή σταθερή εδαφική εξουσία. Αντίθετα, λειτουργούν μέσω ευέλικτων εγκληματικών συνεργασιών και προσωρινών συμμαχιών που διαμορφώνονται από οικονομικά συμφέροντα και ευκαιρίες. Ωστόσο, η υιοθέτηση του όρου από τα μέσα ενημέρωσης έχει επικρατήσει, καθώς προσφέρει ένα αναγνωρίσιμο και συναισθηματικά φορτισμένο πλαίσιο για την ερμηνεία του οργανωμένου εγκλήματος.

Επιπλέον, τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και οι ψηφιακές πλατφόρμες ειδήσεων έχουν εντείνει την κυκλοφορία πληροφοριών σχετικών με το έγκλημα. Η διαδικτυακή δημοσιογραφία συχνά δίνει προτεραιότητα στην ταχύτητα και τον εντυπωσιασμό, με αποτέλεσμα την επαναλαμβανόμενη κάλυψη βίαιων περιστατικών που συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα. Οι τίτλοι που εστιάζουν σε εκτελέσεις, βομβιστικές επιθέσεις, σκάνδαλα διαφθοράς και εμπλοκή της αστυνομίας ενισχύουν τις αντιλήψεις για ανασφάλεια και θεσμική αποτυχία. Αυτό το ψηφιακό περιβάλλον συμβάλλει στην ταχεία διάδοση του φόβου, δημιουργώντας ταυτόχρονα μια δημόσια γοητεία για την οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα.

Ο τρόπος με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν το οργανωμένο έγκλημα αντανακλά επίσης ευρύτερες κοινωνικές ανησυχίες που συνδέονται με την οικονομική κρίση, την ανεργία και την έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους πολιτικούς θεσμούς. Σε περιόδους οικονομικής αστάθειας, το οργανωμένο έγκλημα συχνά παρουσιάζεται ως κάτι που επωφελείται από την αδυναμία του κράτους και εκμεταλλεύεται την κοινωνική ανασφάλεια. Άρθρα που αναφέρονται στο λαθρεμπόριο καυσίμων, τη φοροδιαφυγή και τις παράνομες αγορές συχνά συνδέουν την οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα με τις αποτυχίες της οικονομικής διακυβέρνησης. Κατά συνέπεια, η Greek mafia συνδέεται συμβολικά με τις διαρθρωτικές κρίσεις της ελληνικής κοινωνίας.

Η σχέση μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και προβολής στα μέσα ενημέρωσης είναι επομένως αμοιβαία. Οι εγκληματικές οργανώσεις επωφελούνται από τον φόβο και τη φήμη, ενώ τα μέσα ενημέρωσης επωφελούνται από το δημόσιο ενδιαφέρον που δημιουργεί η κάλυψη εγκληματικών γεγονότων. Αυτή η αμοιβαία σχέση συμβάλλει στην αναπαραγωγή αφηγήσεων που μπορεί ταυτόχρονα να αποκαλύπτουν και να υπερβάλλουν τη δύναμη του οργανωμένου εγκλήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, η εγκληματολογική ανάλυση καθίσταται απαραίτητη για τη διάκριση μεταξύ εμπειρικής πραγματικότητας και συμβολικής κατασκευής.

9.3 Η απεικόνιση της θεσμικής διαφθοράς και της εμπλοκής της αστυνομίας

Μια άλλη σημαντική διάσταση που προκύπτει από τα άρθρα των μέσων ενημέρωσης αφορά τις καταγγελίες για διαφθορά εντός των κρατικών θεσμών και των αρχών επιβολής του νόμου. Αρκετές ερευνητικές αναφορές έχουν αναφερθεί στην ύπαρξη δικτύων στα οποία εμπλέκονται αστυνομικοί, δημόσιοι λειτουργοί και εγκληματικές οργανώσεις που ασχολούνται με εκβιασμούς, παράνομο τζόγο, λαθρεμπόριο και εκβιασμούς για προστασία. Τέτοια άρθρα συμβάλλουν στην αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα δεν μπορεί να λειτουργήσει ανεξάρτητα από τη θεσμική ανοχή ή συνεργασία.

Οι συζητήσεις στα μέσα ενημέρωσης σχετικά με τη λεγόμενη «Greek police mafia» εντάθηκαν μετά από αποκαλύψεις σχετικά με αστυνομικούς που φέρονται να έχουν σχέσεις με εγκληματικές ομάδες. Οι δημοσιογραφικές έρευνες τόνισαν ότι η διαφθορά εντός των αρχών επιβολής του νόμου υπονομεύει την εμπιστοσύνη του κοινού και αποδυναμώνει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών καταπολέμησης του εγκλήματος. Αυτές οι αναφορές παρουσίασαν τη διαφθορά όχι ως ένα εξαιρετικό φαινόμενο, αλλά ως ένα συστημικό πρόβλημα που συνδέεται με τη συνύπαρξη νόμιμων και παράνομων οικονομικών συμφερόντων.

Η εγκληματολογική σημασία αυτών των αφηγήσεων των μέσων ενημέρωσης συνδέεται στενά με τη θεωρία του Chambliss σχετικά με τη συμβιωτική σχέση μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, το οργανωμένο έγκλημα αναπτύσσεται μέσω σχέσεων αμοιβαίου οφέλους μεταξύ εγκληματικών

παραγόντων και θεσμικών αρχών (Chambliss, 2004). Οι έρευνες των μέσων ενημέρωσης που απεικονίζουν τις συνδέσεις μεταξύ αστυνομικών και δικτύων οργανωμένου εγκλήματος ενισχύουν επομένως το επιχείρημα ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν μπορεί να γίνει κατανοητό αποκλειστικά ως εξωτερική απειλή, αλλά μάλλον ως φαινόμενο ενσωματωμένο σε ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές δομές.

Η δημοσιοποίηση των περιπτώσεων διαφθοράς δημιουργούν επιπλέον ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητα των κρατικών θεσμών. Οι αναφορές των μέσων ενημέρωσης που περιγράφουν δωροδοκίες, δίκτυα προστασίας ή επιλεκτική επιβολή του νόμου δημιουργούν την αντίληψη ότι οι μηχανισμοί ποινικής δικαιοσύνης λειτουργούν άνισα και ότι ισχυρά άτομα απολαμβάνουν μορφές προστασίας που δεν είναι διαθέσιμες στους απλούς πολίτες. Αυτό συμβάλλει στον κοινωνικό κυνισμό και στην κανονικοποίηση της διαφθοράς ως αναπόφευκτου στοιχείου της πολιτικής και οικονομικής ζωής.

Ταυτόχρονα, οι αναφορές των μέσων ενημέρωσης για τη διαφθορά στην αστυνομία βασίζονται συχνά σε ανώνυμες πηγές, διαρρεύσαντα έγγραφα και ανεπίσημες μαρτυρίες. Αν και η ερευνητική δημοσιογραφία επιτελεί μια ουσιαστική δημοκρατική λειτουργία, η απουσία δικαστικών συμπερασμάτων σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να συμβάλει σε εικαστικές αφηγήσεις και δημόσια καχυποψία. Κατά συνέπεια, τα μέσα ενημέρωσης λειτουργούν ταυτόχρονα ως μηχανισμός διαφάνειας και ως παράγοντας αβεβαιότητας.

Ο συμβολικός αντίκτυπος των σκανδάλων διαφθοράς γίνεται ιδιαίτερα σημαντικός σε κοινωνίες που ήδη βιώνουν πολιτική δυσπιστία και οικονομική αστάθεια. Στο ελληνικό πλαίσιο, η οικονομική κρίση ενέτεινε τον σκεπτικισμό απέναντι στους θεσμούς και αύξησε την προβολή αφηγήσεων σχετικά με τη διαφθορά και την ανισότητα. Το οργανωμένο έγκλημα συνδέθηκε με ευρύτερες ανησυχίες σχετικά με τη συγκέντρωση εξουσίας, την οικονομική αδικία και τη διάβρωση της δημοκρατικής λογοδοσίας.

Επιπλέον, τα μέσα ενημέρωσης συχνά παρουσιάζουν τις επιχειρήσεις κατά του εγκλήματος ως θεάματα θεσμικής επιτυχίας. Οι αστυνομικές επιδρομές, οι συλλήψεις και οι κατασχέσεις παρουσιάζονται μέσω οπτικής και δραματικής γλώσσας που τονίζει την κρατική εξουσία και ασφάλεια. Ωστόσο, η επανειλημμένη επανεμφάνιση εγκληματικών δικτύων μετά από τέτοιες παρεμβάσεις ενισχύει ταυτόχρονα την

αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα παραμένει ανθεκτικό και προσαρμοστικό. Αυτή η αντίφαση μεταξύ επίσημης επιτυχίας και συνεχιζόμενης εγκληματικής δραστηριότητας συμβάλλει στην αμφιθυμία του κοινού όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των πολιτικών ποινικής δικαιοσύνης.

Η ερευνητική δημοσιογραφία έχει, ως εκ τούτου, καταστεί ένας από τους κύριους μηχανισμούς μέσω των οποίων το οργανωμένο έγκλημα ερμηνεύεται κοινωνικά στην Ελλάδα. Μέσω της επιλογής αφηγήσεων, ορολογίας και συμβολικών αναπαραστάσεων, τα μέσα ενημέρωσης συμβάλλουν σημαντικά στη διαμόρφωση της αντίληψης του κοινού για την εγκληματικότητα, τη διαφθορά και τη θεσμική νομιμότητα.

Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη κατέδειξε ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα και το φαινόμενο που συνήθως περιγράφεται ως «Greek mafia» δεν πρέπει να ερμηνεύεται μόνο μέσα από δολοφονίες, σχέδια εκβιασμού, αστυνομικές επιδρομές ή εντυπωσιακούς τίτλους εφημερίδων, αλλά ως μια σύνθετη κοινωνική, οικονομική και πολιτική διαδικασία ενσωματωμένη στις καθημερινές δομές εξουσίας, στις αγορές και στους θεσμούς. Τα στοιχεία που εξετάστηκαν σε όλη τη διάρκεια της παρούσας διατριβής υποδεικνύουν ότι το οργανωμένο έγκλημα είναι προσαρμοστικό, σχεσιακό και ιστορικά ριζωμένο, και όχι κάτι εξαιρετικό ή εξωγενές προς την ελληνική κοινωνία (Βιδάλη, 2017).

Ένα από τα κεντρικά συμπεράσματα αφορά την εννοιολογική ασάφεια του οργανωμένου εγκλήματος. Η διεθνής ακαδημαϊκή κοινότητα έχει από καιρό δείξει ότι ο όρος παραμένει αμφισβητούμενος, καθώς οι εγκληματικές ομάδες διαφέρουν μεταξύ κρατών, ιστορικών περιόδων και νομικών συστημάτων (Paoli & Vander Beken, 2014). Σε πολλές περιπτώσεις, δεν μοιάζουν με άκαμπτες πυραμιδικές ιεραρχίες, αλλά λειτουργούν μέσω ρευστών δικτύων, προσωρινών συμμαχιών, μεσαζόντων και συνεργασίας με βάση την αγορά (Morselli, 2009). Αυτό το συμπέρασμα είναι ιδιαίτερα σχετικό στην Ελλάδα, όπου ο όρος «Greek mafia» χρησιμοποιείται ευρέως στον δημοσιογραφικό χώρο και στη δημόσια συζήτηση, αν και δεν αντιστοιχεί σε μια ενοποιημένη, κεντρική μαφία συγκρίσιμη με τη σικελική Cosa Nostra ή τη ναπολιτάνικη Camorra. Αντίθετα, αναφέρεται σε μεταβαλλόμενες ομάδες παραγόντων

που εμπλέκονται σε εκβιασμούς, παράνομες αγορές καυσίμων, διακίνηση ναρκωτικών, δολοφονίες επί παραγγελία, διαφθορά και εκβιασμούς για προστασία, οι οποίες αναδιοργανώνονται ανάλογα με τις ευκαιρίες, τις πιέσεις και τις συγκρούσεις (Βιδάλη, 2021).

Ένα δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα δεν μπορεί να εξηγηθεί ως ένα εισαγόμενο πρόβλημα που προκαλείται από αλλοδαπούς, μετανάστες ή εξωτερικές συνωμοσίες. Παλαιότερες θεωρίες συνέδεαν το οργανωμένο έγκλημα με εθνικά ξένους, ωστόσο μεταγενέστερες κριτικές προσεγγίσεις τόνισαν τις εγχώριες κοινωνικές ρίζες του και τη συμβιωτική του σχέση με τους νομικούς θεσμούς (Chambliss, 2004). Η ελληνική περίπτωση υποστηρίζει αυτή την τελευταία προοπτική. Τα ιστορικά στοιχεία ανιχνεύουν συλλογικές βίαιες και αρπακτικές ομάδες που χρονολογούνται από τον 19ο αιώνα, μέσω του φαινομένου της ληστείας, η οποία συχνά συνυπήρχε με την προστασία των τοπικών αρχών και τις στρατηγικές οικονομικής επιβίωσης (Βιδάλη, 2007). Επομένως, το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα πρέπει να θεωρηθεί ιστορικά ενδογενές, ακόμη και όταν αργότερα ανέπτυξε διακρατικές συνεργασίες.

Ένα άλλο σημαντικό συμπέρασμα αφορά την οικονομική λογική του οργανωμένου εγκλήματος. Οι εγκληματικές οργανώσεις επιβιώνουν επειδή ικανοποιούν τη ζήτηση, δημιουργούν έσοδα και εκμεταλλεύονται ρυθμιστικά κενά. Όπως οι νόμιμες επιχειρήσεις, προσλαμβάνουν εργατικό δυναμικό, διαφοροποιούν τις επενδύσεις, διαχειρίζονται τον κίνδυνο, ξεπλένουν κέρδη και προσαρμόζονται σε νέες αγορές. Η περίπτωση της Ελλάδας αποκαλύπτει δραστηριότητα σε συστήματα προστασίας, λαθρεμπόριο καυσίμων, νοθεία, παράνομο καπνό, απάτη και διακίνηση ναρκωτικών, τα οποία αντανακλούν επιχειρηματικές μεθόδους που συναντώνται στις νόμιμες αγορές (Σταμούλη, 2019). Το οργανωμένο έγκλημα επιμένει όχι επειδή απορρίπτει τον καπιταλισμό, αλλά επειδή συχνά αναπαράγει τον καπιταλισμό σε παράνομη μορφή, χρησιμοποιώντας τη μεγιστοποίηση του κέρδους, την αποδοτικότητα και την επέκταση της αγοράς ως κατευθυντήριες αρχές (Αντωνόπουλος & Παπανικολάου, 2016)

Η διατριβή επιβεβαιώνει επίσης τη σημασία της διαφθοράς και της θεσμικής διαπερατότητας. Το οργανωμένο έγκλημα καθίσταται ανθεκτικό όταν η δημόσια εξουσία μπορεί να καθυστερήσει, να επηρεαστεί, να εξαγοραστεί ή να επιβληθεί

επιλεκτικά. Αρκετές θεωρητικές συνεισφορές τονίζουν ότι το όριο μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας είναι συχνά διαπερατό και διατηρείται μέσω αμοιβαίων οφελών μεταξύ εγκληματιών, επιχειρηματικών παραγόντων και αξιωματούχων (Ruggiero, 2012). Στην Ελλάδα, αυτή η αντίληψη έχει ενταθεί από επαναλαμβανόμενα σκάνδαλα που αφορούν την ανοχή των αρχών επιβολής του νόμου, την πολιτική πελατεία και τις καταγγελίες για συμπαιγνία. Τέτοιες αντιλήψεις έχουν κοινωνιολογική σημασία, διότι ακόμη και όταν δεν αποδεικνύεται η νομική ενοχή, η δημόσια υποψία αποδυναμώνει τη θεσμική νομιμότητα και αυξάνει τη συμβολική δύναμη των εγκληματικών παραγόντων (Βιδάλη, 2019).

Η βία αναδείχθηκε ως μια άλλη βασική διάσταση, αλλά όχι ως η μόνη. Οι δολοφονίες, οι βομβιστικές επιθέσεις, οι απειλές και οι ξυλοδαρμοί λειτουργούν ως μέσα για τη ρύθμιση των αγορών, την τιμωρία της προδοσίας, την αποτροπή των αντιπάλων και την επιβολή της πειθαρχίας. Ωστόσο, η βία φέρει επίσης συμβολικό νόημα, διότι επικοινωνεί δύναμη και ατιμωρησία. Η δολοφονία του δημοσιογράφου Γιώργου Καραϊβάζ απέκτησε ιδιαίτερη σημασία, διότι συνέδεσε τη βία του οργανωμένου εγκλήματος με την ελευθερία του Τύπου, τη δημοκρατική λογοδοσία και τον φόβο στη δημόσια σφαίρα (In.gr, 2021). Όταν οι δημοσιογράφοι γίνονται στόχος, το θύμα δεν είναι μόνο ένα άτομο, αλλά το συλλογικό δικαίωμα να διερευνάται η διαφθορά και η εγκληματική επιρροή (ERT News, 2026)

Η μελέτη καταλήγει επίσης στο συμπέρασμα ότι η αναπαράσταση στα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της δημόσιας αντίληψης για το οργανωμένο έγκλημα. Η κάλυψη σε εφημερίδες και ψηφιακά μέσα εστιάζει συχνά σε εκτελέσεις, πολέμους συμμοριών, δραματικά παρατσούκλια, μυστικούς αφεντικούς και κινηματογραφική γλώσσα. Αυτή η πλαισίωση προσελκύει το κοινό, αλλά συχνά απλοποιεί την πραγματικότητα και συσκοτίζει τις δομικές εξηγήσεις, συμπεριλαμβανομένων του οικονομικού εγκλήματος, της εργασιακής εκμετάλλευσης, της διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις και της κοινωνικής ανοχής (Η Καθημερινή, χ.χ). Η επαναλαμβανόμενη χρήση του όρου «Greek mafia» μπορεί επομένως να λειτουργεί περισσότερο ως μια αφήγηση των μέσων ενημέρωσης παρά ως μια ακριβής εγκληματολογική κατηγορία. Δημιουργεί μια εικόνα παντοδύναμης, κεντρικής εξουσίας του υποκόσμου, ακόμη και όταν η εμπειρική πραγματικότητα αποτελείται από κατακερματισμένα δίκτυα και ασταθείς συμμαχίες (Τα Νέα, 2024).

Ταυτόχρονα, η προσοχή των μέσων ενημέρωσης μπορεί να αποφέρει θετικά αποτελέσματα. Η ερευνητική δημοσιογραφία διατηρεί το οργανωμένο έγκλημα στο προσκήνιο, ασκεί πίεση στους θεσμούς και τεκμηριώνει μοτίβα που διαφορετικά θα παρέμεναν κρυφά. Η αστυνομική αναφορά και η κάλυψη των δικαστηρίων μπορούν επίσης να καθυστερήσουν το κοινό ότι υπάρχει επιβολή του νόμου. Ωστόσο, η διατριβή δείχνει ότι η εξάρτηση των μέσων ενημέρωσης από διαρροές της αστυνομίας και θεαματικά περιστατικά συχνά δημιουργεί περιστασιακή προσοχή που ακολουθείται από σιωπή. Αυτό αφήνει μακροπρόθεσμους μηχανισμούς, όπως το ξέπλυμα χρήματος, την κατάληψη των ρυθμιστικών αρχών και την πολιτική προστασία, ανεπαρκώς εξετασμένους (Σουλιώτης, 2022).

Ένα σημαντικό συμπέρασμα αφορά το φύλο. Το οργανωμένο έγκλημα συνήθως θεωρείται αποκλειστικά ανδρικός τομέας, αλλά τα στοιχεία που εξετάστηκαν καταδεικνύουν ότι οι γυναίκες συμμετέχουν σε ποικίλους ρόλους, όπως χρηματοδότηση, επικοινωνία, διαμεσολάβηση, απόκρυψη, διαχείριση συγγενικών σχέσεων και, μερικές φορές, ηγεσία. Η συγκριτική έρευνα έχει τονίσει πώς τα στερεότυπα έχουν ιστορικά αποκρύψει τη δράση των γυναικών στις εγκληματικές οργανώσεις (Arsovska & Allum, 2014). Παρόμοια, τα ελληνικά παραδείγματα αποκαλύπτουν ότι οι γυναίκες συχνά παρουσιάζονται μέσω σκανδαλώδους ταυτότητας ή στενών σχέσεων με άνδρες παραβάτες, αντί να αναλύονται ως παράγοντες με στρατηγικούς ρόλους (Καλύβα & Πώποτας, 2018).

Η διατριβή επισημαίνει επίσης τη σχέση μεταξύ του οργανωμένου εγκλήματος και της κοινωνικοοικονομικής κρίσης. Περίοδοι ανεργίας, επισφάλειας και λιτότητας μπορούν να διευρύνουν τις δεξαμενές πρόσληψης, να μειώσουν την εμπιστοσύνη στους θεσμούς και να κανονικοποιήσουν τις άτυπες οικονομίες επιβίωσης. Στην Ελλάδα, τα χρόνια της οικονομικής κρίσης δημιούργησαν τόσο απελπισία όσο και ευκαιρίες. Κάποιοι εισήλθαν σε παράνομες αγορές για να επιβιώσουν, ενώ άλλοι χρησιμοποίησαν τις συνθήκες της κρίσης για να συσσωρεύσουν πλούτο μέσω παράνομων επιχειρήσεων (Σταμούλη, 2016). Αυτό αποδεικνύει ότι το οργανωμένο έγκλημα αναπτύσσεται όχι μόνο μέσω της απληστίας, αλλά και μέσω της ανισότητας, του αποκλεισμού και της αποδυνάμωσης της κοινωνικής προστασίας.

Όσον αφορά την ποινική πολιτική, τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η επέκταση των ποινικών κυρώσεων από μόνη της δεν αρκεί. Οι αυστηρότεροι νόμοι, οι εξουσίες

επιτήρησης και οι συλλήψεις μπορεί να διαταράξουν προσωρινά τις ομάδες, αλλά δεν εξαλείφουν τις αγορές εάν η ζήτηση των καταναλωτών, η διαφθορά, το χρηματοοικονομικό απόρρητο και η πολιτική προστασία παραμένουν ανέπαφα. Τα διεθνή και ελληνικά νομικά πλαίσια στοχεύουν όλο και περισσότερο το οργανωμένο έγκλημα, ωστόσο η επιβολή του νόμου συχνά συλλαμβάνει πιο εύκολα τους χαμηλόβαθμους εκτελεστές παρά τους χρηματοδότες, τους διευκολυντές και τους ελίτ δικαιούχους (Χλούπης, 2019). Ως αποτέλεσμα, τα εγκληματικά δίκτυα μπορούν να αναγεννηθούν γρήγορα μέσω της αντικατάστασης εργατικού δυναμικού και νέων συμμαχιών.

Για τον λόγο αυτό, οι αποτελεσματικές απαντήσεις πρέπει να είναι πολυδιάστατες. Θα πρέπει να περιλαμβάνουν οικονομικές έρευνες, ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, ανεξάρτητα όργανα καταπολέμησης της διαφθοράς, προστασία μαρτύρων, υποστήριξη της ερευνητικής δημοσιογραφίας, ψηφιακή διαφάνεια στις δημόσιες συμβάσεις και σοβαρή εποπτεία των αστυνομικών θεσμών. Οι πολιτικές πρόληψης είναι εξίσου απαραίτητες, ειδικά η απασχόληση των νέων, οι επενδύσεις στην κοινότητα και η μείωση της ζήτησης στις παράνομες αγορές. Χωρίς την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών κινήτρων, η καταστολή από μόνη της κινδυνεύει να καταστεί συμβολική παρά μετασχηματιστική (Βιδάλη, 2022).

Τελικά, η Greek mafia πρέπει να γίνει κατανοητή λιγότερο ως μια ενιαία οργάνωση και περισσότερο ως μια συντομογραφική έκφραση για αλληλοσυνδεόμενες εγκληματικές οικονομίες που λειτουργούν εντός συγκεκριμένων ελληνικών θεσμικών και πολιτισμικών συνθηκών. Η φράση μπορεί να είναι ρητορικά ισχυρή, αλλά αναλυτικά περιορισμένη, διότι συσκοτίζει την ποικιλομορφία μεταξύ των φορέων και υπερβάλλει τη συνοχή (Βιδάλη, 2021). Το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα εξηγείται καλύτερα ως ένα δικτυωμένο οικοσύστημα που διαμορφώνεται από ευκαιρίες κέρδους, διαφθορά, επιλεκτική νομιμότητα και κοινωνική συμβιβαστικότητα.

Σε τελική ανάλυση, το οργανωμένο έγκλημα δεν βρίσκεται εκτός της κοινωνίας, αλλά αποτελεί έναν από τους καθρέφτες της. Αντανakλά την ανεκτή παρανομία, την άνιση εξουσία, την ανεκπλήρωτη ζήτηση και τη θεσμική αδυναμία. Ο τρόπος με τον οποίο το περιγράφουν οι δημοσιογράφοι, ο τρόπος με τον οποίο το καταπολεμούν οι αρχές και ο τρόπος με τον οποίο οι πολίτες το κανονικοποιούν ή το απορρίπτουν, όλα αυτά διαμορφώνουν την εξέλιξή του. Ως εκ τούτου, ο αγώνας κατά

του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα δεν αποτελεί μόνο μια πρόκληση για την ποινική δικαιοσύνη, αλλά και μια δημοκρατική πρόκληση που αφορά τη διαφάνεια, την εμπιστοσύνη, την ισότητα και το κράτος δικαίου (Βιδάλη, 2017).

Συζήτηση

Το φαινόμενο της Greek mafia αντανακλά ευρύτερες μεταβολές στο οργανωμένο έγκλημα, στην παρουσίαση των μέσων ενημέρωσης και στη νομιμοποίηση του κράτους στο πλαίσιο της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας (Ruggiero, 2012· Vidali, 2017). Η ανάλυση των εγκληματολογικών θεωριών και των αφηγήσεων των μέσων ενημέρωσης καταδεικνύει ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν μπορεί να ερμηνευθεί αποκλειστικά μέσω νομικών ορισμών ή μεμονωμένων εγκληματικών περιστατικών. Αντίθετα, αποτελεί ένα πολυδιάστατο κοινωνικό φαινόμενο που συνδέεται αλληλένδετα με πολιτικές δομές, οικονομικές συνθήκες, θεσμικές αδυναμίες και συμβολικές αναπαραστάσεις.

Ένα από τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη αυτή αφορά την προσαρμοστικότητα και την ανθεκτικότητα των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος. Το σύγχρονο οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα λειτουργεί μέσω ευέλικτων δομών που χαρακτηρίζονται από ρευστές συμμαχίες, οικονομικό ομοιοφυλισμό και στρατηγική συνεργασία με νόμιμους φορείς. Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές ιεραρχικές μαφιοζικές οργανώσεις, η Greek mafia λειτουργεί συχνά μέσω αποκεντρωμένων εγκληματικών δικτύων ικανών να αναδιοργανώνονται μετά από συλλήψεις ή εσωτερικές συγκρούσεις. Αυτό το χαρακτηριστικό εξηγεί γιατί οι επιχειρήσεις καταπολέμησης του εγκλήματος συχνά αποτυγχάνουν να εξαρθρώσουν μόνιμα την οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα.

Οι εγκληματολογικές προσεγγίσεις που εξετάζονται σε όλη τη μελέτη παρέχουν διαφορετικές αλλά συμπληρωματικές ερμηνείες του οργανωμένου εγκλήματος. Η θεωρία του Cressey δίνει έμφαση στην ιεραρχία, τη συνωμοσία και την οργανωτική δομή, ενώ ο Chambliss εστιάζει στη συνύπαρξη νομιμότητας και παρανομίας και στον ρόλο της διαφθοράς. Η ελληνική περίπτωση φαίνεται να ευθυγραμμίζεται περισσότερο με την προοπτική του Chambliss, καθώς το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα συχνά

αναπτύσσεται μέσω σχέσεων με πολιτικούς, οικονομικούς και θεσμικούς παράγοντες (Chambliss, 1998; Vidali, 2017). Η διαφθορά, η ανοχή και οι κοινωνικές συνδέσεις διευκολύνουν τις εγκληματικές δραστηριότητες και συμβάλλουν στη διατήρηση των παράνομων αγορών.

Επιπλέον, οι θεωρίες δικτύων που προτείνουν οι Ruggiero και Morselli προσφέρουν ιδιαίτερα χρήσιμα αναλυτικά πλαίσια για την κατανόηση του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα. Η απουσία άκαμπτης ιεραρχίας και η ύπαρξη ευέλικτων εγκληματικών συνεργασιών αντιστοιχούν στα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά που περιγράφονται στη σύγχρονη εγκληματολογική βιβλιογραφία. Η οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα βασίζεται όλο και περισσότερο σε δίκτυα επικοινωνίας, οικονομικές συναλλαγές και προσωρινή συνεργασία παρά σε μόνιμη κεντρική εξουσία.

Τα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της δημόσιας αντίληψης για το οργανωμένο έγκλημα. Οι δημοσιογραφικές αναπαραστάσεις επηρεάζουν όχι μόνο την κατανόηση του κοινού, αλλά και τον πολιτικό λόγο και τις πολιτικές καταπολέμησης του εγκλήματος. Η επαναλαμβανόμενη χρήση του όρου «Greek mafia» καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι αφηγήσεις των μέσων ενημέρωσης απλοποιούν σύνθετα εγκληματικά φαινόμενα σε αναγνωρίσιμες συμβολικές κατηγορίες. Ενώ αυτή η ορολογία αυξάνει την ευαισθητοποίηση του κοινού και την προσοχή των μέσων ενημέρωσης, μπορεί επίσης να παραμορφώσει τα εμπειρικά χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα.

Η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης επιτελεί ταυτόχρονα αντιφατικές λειτουργίες στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες (Karydis, 2010). Από τη μία πλευρά, η ερευνητική δημοσιογραφία αποκαλύπτει τη διαφθορά, φέρνει στο φως εγκληματικά δίκτυα και συμβάλλει στη δημοκρατική διαφάνεια. Από την άλλη πλευρά, η σκανδαλοθηρική δημοσιογραφία μπορεί να αναπαράγει τον φόβο, να υπερβάλλει την εγκληματική δύναμη και να συμβάλλει στον ηθικό πανικό. Η εμπορευματοποίηση της εγκληματολογικής δημοσιογραφίας ενθαρρύνει δραματικές αφηγήσεις που τονίζουν τη βία και τη μυστικότητα, συχνά εις βάρος της αναλυτικής ακρίβειας.

Η δολοφονία του Γιώργου Καραϊβάζ καταδεικνύει τους κινδύνους που συνδέονται με την ερευνητική δημοσιογραφία σε πλαίσια όπου το οργανωμένο έγκλημα διασταυρώνεται με τη διαφθορά των θεσμών και τα πολιτικά συμφέροντα. Η

συμβολική σημασία της υπόθεσης εκτείνεται πέρα από την ίδια τη δολοφονία, εκφράζοντας ευρύτερες ανησυχίες σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης, τη δημοκρατική λογοδοσία και την ασφάλεια των δημοσιογράφων. Η διεθνής κριτική σχετικά με την ελευθερία του Τύπου στην Ελλάδα καταδεικνύει ότι το οργανωμένο έγκλημα επηρεάζει όχι μόνο τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης, αλλά και τους δημοκρατικούς θεσμούς και τις πολιτικές ελευθερίες.

Οι οικονομικές συνθήκες διαδραματίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως σε περιόδους ύφεσης και θεσμικής αστάθειας (Stamouli, 2016). Η οικονομική κρίση, η ανεργία και η κοινωνική ανασφάλεια δημιούργησαν ευκαιρίες για παράνομες οικονομικές δραστηριότητες και επέκτειναν τις άτυπες αγορές. Το οργανωμένο έγκλημα προσαρμόζεται στις οικονομικές μεταβολές διεισδύοντας σε τομείς που χαρακτηρίζονται από αδύναμη ρύθμιση, υψηλή κερδοφορία και κοινωνική ζήτηση. Κατά συνέπεια, οι εγκληματικές οργανώσεις μοιάζουν όλο και περισσότερο με επιχειρηματικές δομές που λειτουργούν σύμφωνα με τη λογική της αγοράς.

Η συνύπαρξη νόμιμων και παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων περιπλέκει περαιτέρω τη διάκριση μεταξύ νόμιμης επιχειρηματικότητας και οργανωμένου εγκλήματος. Το ξέπλυμα χρήματος, η φοροδιαφυγή, το λαθρεμπόριο και η διαφθορά θολώνουν τα όρια που χωρίζουν τη νομιμότητα από την παρανομία. Αυτή η αλληλεπικάλυψη αντανακλά ευρύτερα διαρθρωτικά προβλήματα που συνδέονται με τις νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές, την απορρύθμιση και την άνιση πρόσβαση στους οικονομικούς πόρους.

Επιπλέον, η μελέτη καταδεικνύει ότι το οργανωμένο έγκλημα συνδέεται στενά με τις κοινωνικές αντιλήψεις και τις πολιτισμικές αναπαραστάσεις. Η γοητεία που ασκεί στο κοινό η εικόνα της μαφίας συμβάλλει στη μυθοποίηση των εγκληματικών παραγόντων και ενισχύει συμβολικές αφηγήσεις εμπνευσμένες από τον κινηματογράφο και την λαϊκή κουλτούρα. Τέτοιες αναπαραστάσεις μπορεί να ομαλοποιούν ή να ρομαντικοποιούν την εγκληματικότητα, ενώ ταυτόχρονα συσκοτίζουν την κοινωνική βλάβη που προκαλεί το οργανωμένο έγκλημα.

Η σχέση μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και θεσμικής νομιμότητας παραμένει ιδιαίτερα σημαντική. Η εμπιστοσύνη του κοινού στους κρατικούς θεσμούς αποδυναμώνεται όταν σκάνδαλα διαφθοράς, εμπλοκή της αστυνομίας ή

αναποτελεσματικές στρατηγικές καταπολέμησης του εγκλήματος γίνονται ορατά μέσω της κάλυψης των μέσων ενημέρωσης. Οι πολίτες ενδέχεται να αντιλαμβάνονται το οργανωμένο έγκλημα ως δομικά ενσωματωμένο στα πολιτικά και οικονομικά συστήματα και όχι ως εξωτερική απειλή που μπορεί να ελεγχθεί μόνο μέσω της επιβολής του νόμου.

Για τον λόγο αυτό, οι αποτελεσματικές αντιδράσεις στο οργανωμένο έγκλημα απαιτούν κάτι περισσότερο από τιμωρητικές πολιτικές ποινικής δικαιοσύνης. Τα κατασταλτικά μέτρα και οι αστυνομικές επιχειρήσεις παραμένουν απαραίτητα, αλλά είναι ανεπαρκή όταν οι δομικές συνθήκες που διευκολύνουν το οργανωμένο έγκλημα παραμένουν αμετάβλητες. Η καταπολέμηση της διαφθοράς, η ενίσχυση της θεσμικής διαφάνειας, η προστασία της ερευνητικής δημοσιογραφίας και η μείωση της οικονομικής ανισότητας αποτελούν εξίσου σημαντικά συστατικά της πολιτικής κατά του εγκλήματος.

Η διεθνής συνεργασία αποτελεί επίσης ουσιαστικό στοιχείο της αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος. Τα σύγχρονα εγκληματικά δίκτυα λειτουργούν διακρατικά μέσω της διακίνησης, του ξεπλύματος χρήματος, του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και του παράνομου εμπορίου. Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας ως σταυροδρόμι μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής αυξάνει τη στρατηγική της σημασία στο πλαίσιο των διακρατικών εγκληματικών δικτύων. Κατά συνέπεια, η συνεργασία με ευρωπαϊκούς και διεθνείς θεσμούς παραμένει κρίσιμη για την ανταλλαγή πληροφοριών, τις οικονομικές έρευνες και τις συντονισμένες στρατηγικές επιβολής του νόμου.

Το νομικό πλαίσιο σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα έχει επεκταθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες μέσω διεθνών συμβάσεων και ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Η Σύμβαση του Παλέρμο και οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέβαλαν στην εναρμόνιση των εθνικών ποινικών νόμων και στην ενίσχυση των νομικών μηχανισμών κατά της οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας. Ωστόσο, οι νομικές μεταρρυθμίσεις από μόνες τους δεν μπορούν να εξαλείψουν το οργανωμένο έγκλημα χωρίς την αντίστοιχη θεσμική αποτελεσματικότητα και πολιτική λογοδοσία.

Τελικά, το φαινόμενο της Greek mafia αντανakλά ευρύτερες εντάσεις εντός των σύγχρονων κοινωνιών σχετικά με την ανισότητα, τη διαφθορά, την επιρροή των μέσων ενημέρωσης και τη θεσμική νομιμότητα. Το οργανωμένο έγκλημα αναπτύσσεται όχι

μόνο λόγω εγκληματικής πρόθεσης, αλλά και λόγω διαρθρωτικών ευκαιριών που δημιουργούνται από την οικονομική αστάθεια, την πολιτική ανοχή και την κοινωνική ζήτηση για παράνομα αγαθά και υπηρεσίες. Η κατανόηση του οργανωμένου εγκλήματος απαιτεί, επομένως, διεπιστημονική ανάλυση που ενσωματώνει την εγκληματολογία, την κοινωνιολογία, τις πολιτικές επιστήμες, την οικονομία και τις σπουδές των μέσων ενημέρωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άρθρα

Alchetron. (2026, Μαρτίου 4). *Greek mafia*. <https://alchetron.com/Greek-mafia>

Astinomiko.gr. (2021, Ιουνίου 7). *Οι 3+1 δολοφονίες-κλειδιά για τη διάλυση της Greek Mafia*. <https://astinomiko.gr/oi-31-δολοφονίες-κλειδιά-για-τη-διάλυση/>

Chondrogiannis, T. (2025 Φεβρουαρίου 26). Journalist acquitted of defamation despite inadequate SLAPP protections. <https://govwatch.gr/en/finds/minysidimarchoy-kata-dimosiografoy-en-meso-ellipoys-nomikis-prostasias-apo-tis-katachristikes-agoges-slapps/>

Europost.gr (2021, Απριλίου 12). «Συνδέεται η δολοφονία του Γιώργου Καραϊβάζ με τις άγριες εκτελέσεις των Δημήτρη Μάλαμα και Καπέ; Στο μικροσκόπιο της έρευνας το ‘μοιραίο’ άρθρο του δημοσιογράφου, στο οποίο έθιγε «υψηλά ιστάμενους παράγοντες» και απειλούσε με αποκαλύψεις!»

<https://europost.gr/syndeetai-dolofonia-giorgoy-karaivaz-tis-agries-ekteleseis-ton-dimitri-malama>

Europost. (2021, Απριλίου 12). *Συνδέεται η δολοφονία του Γιώργου Καραϊβάζ με τις άγριες εκτελέσεις των Δημήτρη Μάλαμα και Καπέ;*. <https://europost.gr/>

ERT News. (2026, Μαρτίου 4). *Σκοτώθηκαν 67 δημοσιογράφοι σε όλο τον κόσμο το 2025 ασκώντας το επάγγελμά τους – Οι μισοί στη Λωρίδα της Γάζας.* <https://www.ertnews.gr/>

In.gr. (2021, Απριλίου 10). *Το προφητικό ρεπορτάζ του Γιώργου Καραϊβάζ για την ελληνική μαφία – Πού στρέφονται οι Αρχές για τη στυγερή δολοφονία.* <https://www.in.gr/2021/04/10/greece/profitiko-reportaz-tou-giorgou-karaivaz-gia-tin-elliniki-mafia-pou-strefontai-oi-arxes-gia-ti-stygeri-dolofonia/>

Koukoumakas, K. (2025, Οκτωβρίου 2). Reporting on the Greek Mafia: “The ‘good guy’ can be ‘bad guy’ and vise versa” <https://lab.imedd.org/en/reporting-on-the-greek-mafia-the-good-guy-can-be-bad-guy-and-vice-versa/>

Koukoumakas, K. (2026, Φεβρουαρίου 26). Four convicted over spyware scandal that shook Greece. <https://www.bbc.com/news/articles/cj6dx4886rpo>

Lifo. (2020, Ιουνίου 29). Η έκθεση της ΕΥΠ για τη διαφθορά στην ΕΛΑΣ: 106.000 ηχογραφημένες συνομιλίες για τζόγο, ναρκωτικά & οίκους ανοχής. <https://www.lifo.gr/now/greece/i-ekthesi-tis-eyp-gia-ti-diafthora-stin-elas-106000-ihografimenes-synomilies-gia-tzogo>

Markham, L. & Emmanouilidou L. (2022, Νοεμβρίου 26). How Free is the Press in the birthplace of Democracy? <https://www.nytimes.com/2022/11/26/business/greece-journalists-surveillance-predator.html>

MENSHOUSE GR. (2019, Ιουλίου 14). ‘Το τέλος του «άτρωτου» : Το πιο διαβόητο συμβόλαιο της αθηναϊκής νύχτα πληρώθηκε με μολύβι’ <https://menshouse.gr/istories/113550/ton-gazosan-me-60-sfaires-i-ektelesi-toy-ellina-nonoy-poy-den-katigorithike-pote-gia-tipota#>

Newsbeast. (2024, Μάϊου 2). Τα στοιχεία και οι φωτογραφίες 8 μελών της Greek Mafia που δολοφόνησαν Σκαφτούρο και Ρουμπέτη. <https://www.newsbeast.gr/society/arthro/10868689/ta-stoicheia-kai-oi-fotografies-8-melon-tis-greek-mafia-pou-diepratte-anthropoktonies-ekrixeis-kai-ebrismous>

News24/7. (2014, Αυγούστου 24). *Γυμναστήρια φυτώρια πορτιέρηδων και μπράβων. Ο σκοτεινός κόσμος των αναβολικών που δεν συγχωρεί.*

<https://www.news247.gr/ellada/gimnastiria-fitoria-portieridon-kai-bravon-o-skoteinos-kosmos-ton-anavolikon-pou-den-sigxorei/>

News24/7. (2024, Φεβρουαρίου 9). Τι ονομάζουμε Greek Mafia και γιατί έχουν εκτοξευτεί τα συμβόλαια θανάτου. <https://www.news247.gr/podcasts/uncut/ti-onomazoume-greek-mafia-kai-giati-exoun-ektoxeftei-ta-simvolaia-thanatou/>

Neostrategy. (2025, Απριλίου 2025). Greek mafia: "Το κράτος είναι αυτοί"; <https://neostrategy.gr/greek-mafia-to-kratos-einai-aftoi/>

Protagon. (2018, Σεπτεμβρίου 20). *Εκτέλεση στην Κηφισιά: Όταν η Κατερίνα bellamafia μιλούσε για αυτούς που είναι πρόβλημα.* <https://www.protagon.gr/epikairotita/ektesesi-stin-kifisia-otan-i-katerina-bellamafia-milouse-gia-aftous-pou-einai-provlima-44341691999>

TAXHEANEN (2026, Μαρτίου 11). Κύκλωμα παράνομης λαθρεμπορίας καυσίμων 9 εκατ. Ευρώ εξάρθρωσε η ΑΑΔΕ. <https://www.taxheaven.gr/news/73051/kyklwma-paranomhs-laoremporias-kaysimwn-9-ekatt-eyrw-exarorwse-h-aade>

The Organized Crime Index. <https://ocindex.net/country/greece>

What is Investigative Journalism? Global Investigative Journalism Network. <https://gijn.org/about-us/investigative-journalism-defining-the-craft/>

Βυθούλας, Δ. (2018, Ιανουαρίου 17). Δολοφονήθηκε ο Βασίλης Στεφανάκος στο Χαϊδάρι. ΤΟ ΒΗΜΑ. <https://www.tovima.gr/2018/01/17/society/dolofonithike-o-basilis-stefanakos-sto-xaidari/>

Βιδάλη, Σ. (2009, Ιουλίου 19). *Η πορεία προς το οργανωμένο έγκλημα*. Το Βήμα.

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=46&ct=114&artId=266024&dt=19/07/2009>

9

Βιδάλη, Σ. (2021, Μάϊου 25). «Οργανωμένο έγκλημα – album di famiglia»

<https://commonality.gr/sofia-vidali-organomeno-egklima-album-di-famiglia/>

Βιδάλη, Σ. (2009, Ιουλίου 19). «Η πορεία προς το οργανωμένο έγκλημα»

<https://www.tovima.gr/2009/07/19/opinions/i-poreia-pros-to-organwmeno-egklima/>

Βλαχουτσάκος, Π. (2015, Δεκεμβρίου 4). «Το προφίλ της συμμορίας εκβιαστών»

<https://www.zougla.gr/greece/to-profil-tis-simorias-ekviaston/>

Γεωργακόπουλος, Σ. (2026, Φεβρουαρίου 26). Ρεκόρ θανάτων δημοσιογράφων το

2025. [https://www.dw.com/el/ρεκόρ-θανάτων-δημοσιογράφων-το-2025/a-](https://www.dw.com/el/ρεκόρ-θανάτων-δημοσιογράφων-το-2025/a-76131883)

76131883

Γιαννακόπουλος, Δ. (2023, Φεβρουαρίου 7). *Έργα και ημέρες της Greek mafia: Η*

δράση του κυκλώματος που είχε καταφέρει να διεισδύσει σε σημαντικές υπηρεσίες

της ΕΛΑΣ. Παραπολιτικά. <https://www.parapolitika.gr/>

Δεμισιώτης, Ν. (2025, Ιουλίου 19). Η «σκοτεινή» εκτέλεση του Σωκράτη Γκιόλια και

η Σέχτα Επαναστατών. [https://www.reader.gr/san-simera/i-skoteini-ektelesi-toy-](https://www.reader.gr/san-simera/i-skoteini-ektelesi-toy-sokrati-gkiolia-kai-i-sehta-epanastaton/607971)

[sokrati-gkiolia-kai-i-sehta-epanastaton/607971](https://www.reader.gr/san-simera/i-skoteini-ektelesi-toy-sokrati-gkiolia-kai-i-sehta-epanastaton/607971)

Η ΑΥΓΗ (2023, Ιουλίου 5). Κύκλωμα trafficking Η προφυλάκιση της «Μαρίνας», οι
οίκοι ανοχής, η Greek Mafia και η υπόθεση στον Κολωνό.

https://www.avgi.gr/koinonia/453967_i-profylakisi-tis-marinas-oi-oikoi-anohis-i-greek-mafia-kai-i-ypothesi-ston-kolono

Η Εφημερίδα των Συντακτών.(2018, Ιανουαρίου 18). Τα πολλά πρόσωπα του
Στεφανάκου. https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/137171_ta-polla-prosopa-toy-stefanakoy/

Η Εφημερίδα των Συντακτών. (2023, Ιουνίου 13). *Επτά συλλήψεις και τρεις
προσαγωγές για κύκλωμα εκβιασμών και προστασίας.* <https://www.efsyn.gr/>

Η Καθημερινή, (2025, Δεκεμβρίου 23). Ο “hitman” του Εντίκ και οι εκτελέσεις
στελεχών της Greek Mafia. <https://www.kathimerini.gr/society/563991838/o-quot-hitman-quot-toy-entik-kai-oi-ekteleseis-stelechon-tis-greek-mafia/>

Η Καθημερινή. (2010, Ιουλίου 29). Ποιοι φύλαγαν τον Σ. Γκιόλια.
<https://www.kathimerini.gr/society/400379/poioi-fylagan-ton-s-gkiolia/>

Η Καθημερινή. (2018, Ιανουαρίου 18). Δολοφονία Βασίλη Στεφανάκου με
καταιγισμό πυρών. <https://www.kathimerini.gr/society/943837/dolofonia-vasili-stefanakoy-me-kataigismo-pyron/>

Η Καθημερινή. (2024, Ιουνίου 3). Σε στενό κλοίο η Greek mafia.
<https://www.kathimerini.gr/society/563009539/se-steno-kloio-i-greek-mafia/>

Η Ναυτεμπορική, (2025, Νοεμβρίου 1). «Νεκρός ο άνδρας που είχε κατηγορηθεί για
την δολοφονία του Καραϊβάζ»

<https://www.naftemporiki.gr/society/2027842/nekros-o-katigoroymenos-gia-tin-dolofonia-karaivaz/>

Η Ναυτεμπορική. (2024, Ιανουαρίου 17). Βασίλης Στεφανάκος: Σαν σήμερα δολοφονήθηκε ο «capo dei capi» της Greek Mafia – Η νύχτα, η φυλακή και μια ζωή σαν ταινία. <https://www.naftemporiki.gr/stories/1567686/vasilis-stefanakos-6-chronia-apo-ti-dolofonia-toy-capo-dei-capi-tis-greek-mafia-h-nychta-i-fylaki-kai-mia-zoi-san-tainia/>

Θανάσουλας, Δ. (2025, Δεκεμβρίου, 6). Οι δολοφονίες που άλλαξαν τον χάρη της Greek Mafia: Η ματωμένη διαδρομή ξεκίνησε από τον αρχινόνό Στεφανάκο και έφτασε μέχρι τον Ζαμπούνη που γάζωσαν με 97 σφαίρες. ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ. <https://www.protothema.gr/greece/article/1738705/dolofonies-greek-mafia-diadromi-xekinise-arhinono-stefanako-kai-eftase-mehri-ton-zabouni-pou-gazosan-me-97-sfares/>

Καλύβα, Α., & Πώποτας, Δ. (2018, Σεπτεμβρίου 24). *Δολοφονία στην Κηφισιά: Η ιστορία της Κατερίνας Bella_Mafia*. Πρώτο Θέμα. <https://www.protothema.gr/>

Καραϊβάζ, Γ. (2018, Μαΐου 2). *Ο άγιος διάβολος Σπύρος Παπαχρήστος - Το τσίπουρο, το μπουκάλι κρασί και το μικρό όπλο - «Όχι ρε φίλε» οι τελευταίες λέξεις*. https://www.bloko.gr/2018/05/blog-post_10.html

Καραϊβάζ, Γ. (2020, Ιουλίου 1). Η εμπλοκή μου στο κύκλωμα διαφθοράς της ΕΛΑΣ-Αει στο διάολο κρετίνοι. https://www.bloko.gr/2020/07/blog-post_50.html

Κατακουζηνός, Δ. (2024, Ιανουαρίου 16). Greek Mafia: Αυτοί είναι οι «νονοί» της νύχτας που δολοφονήθηκαν τα τελευταία χρόνια.

<https://www.mononews.gr/society/greek-mafia-afti-ine-i-noni-tis-nichtas-pou-dolofonithikan-ta-teleftea-chronia>

Καραμήτρου, Μ. (2018, Ιανουαρίου 17). Σκότωσαν με καλάσνικοφ τον Βασίλη Στεφανάκο. https://www.cnn.gr/ellada/story/113890/skotosan-me-kalasniko-f-ton-vasili-stefanako?utm_source=chatgpt.com

Κατή, Κ. (2019, Ιανουαρίου 26). Όταν ο Παναγιώτης συνάντησε τη Λίτσα <https://www.documentonews.gr/article/otan-o-panagiwths-synanthse-th-litsa/>

Κοκκινόπουλος, Ν. (2022, Νοεμβρίου 5). Υποκλοπές: Η λίστα με τους 33 υπό παρακολούθηση-Υπουργοί, βουλευτές, επιχειρηματίες, δημοσιογράφοι & αυτοδιοικητικοί (ονόματα) <https://www.aftodioikisi.gr/politiki/ypoklopes-i-lista-me-toys-33-ypo-parakoloythisi-ypoyrgoi-voyleytes-epicheirimaties-dimosiografoi-amp-aytodioikitikoi-onomata/>

Λαμπρόπουλος, Β. (2015, Ιουνίου 12). «Η οικονομική κρίση «καίει» και τους νομούς της νύχτας», Το Βήμα <https://www.tovima.gr/2015/06/12/society/i-oikonomiki-krisi-kaiei-kai-toys-nonoys-tis-nyxtas/>

Μάνδρου, Ι. (2024, Ιουλίου 31). «Δολοφονία Καραϊβάζ: Αθώοι οι δύο κατηγορούμενοι» <https://www.kathimerini.gr/society/563152840/dolofonia-karaivaz-athooi-oi-dyo-katigoroymenoi/>

Πολυχρονιάδης, Μ. (2022, Οκτωβρίου 27). Πώς η υπόθεση της 12χρονης συνδέεται με τη Greek Police Mafia. <https://www.reportersunited.gr/9909/12xroni-greek-mafia/>

ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ. (2024, Ιανουαρίου 18). ΕΛΑΣ: Έχει ταυτοποιήσει 7, ερευνά άλλους 10 για συμμετοχή στην εκτέλεση συμβολαίων θανάτου της Greek mafia.

<https://www.protothema.gr/greece/article/1457041/elas-ehei-tautopoiisei-7-ereuna-allous-10-gia-summetohi-stin-ektelesi-sumvolaion-thanatou-tis-greek-mafia/>

ΣΚΑΪ. (2021, Απριλίου 9). Δολοφονία Καραϊβάζ- ΕΛ.ΑΣ.: Ο δημοσιογράφος δεν είχε υποβάλει ποτέ αίτημα για αστυνομική φύλαξη.

<https://www.skai.gr/news/greece/dolofonia-karaivaz-elas-o-dimosiografos-den-eixe-ypovalei-aitima-astynomiki-fylaksi>

ΣΚΑΪ. (2024, Ιανουαρίου 18). Πώς έφτασε η Αστυνομία στην εξιχνίαση των δολοφονιών ηγετικών μελών της Greek Mafia - Βίντεο και φωτό από τα όπλα.

<https://www.skai.gr/news/world/greek-mafia-pos-eftase-i-astynomia-stin-eksixniasi-ton-dolofonion-igetikon-melon-tis>

Σουλιώτης, Γ. (2021, Μάϊου 24). «Η μαφία της νύχτας με ονόματα και διευθύνσεις»,

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. <https://www.kathimerini.gr/society/561373102/i-mafia-tis-nychtas-me-onomata-kai-dieythynseis/>

Σουλιώτης, Γ. (2021, Απριλίου 10). «Του έδωσαν και χαριστική βολή πριν

εξαφανιστούν» <https://www.kathimerini.gr/society/561326674/toy-edosan-kai-charistikiki-voli-prin-exafanistoyn/>

Σουλιώτης, Γ. (2024, Μαρτίου 9). Ο «μάγος» στη νόθευση και η Greek Mafia

<https://www.kathimerini.gr/society/562923658/o-magos-sti-notheysi-kai-i-greek-mafia/>

Σουλιώτης, Γ. (2022, Δεκεμβρίου 5). *Στέλνουν στον εισαγγελέα τις σκιές της Greek Mafia*. Η Καθημερινή. <https://www.kathimerini.gr/society/562168375/stelnoyn-ston-eisaggelea-tis-skies-tis-greek-mafia/>

Σουλιώτης, Γ. (2021, Ιουλίου 2). Οι βαθιές ρίζες της Greek Mafia. <https://www.kathimerini.gr/opinion/561385465/oi-vathies-rizes-tis-greek-mafia/>

Τα Νέα. (2024, Ιανουαρίου 19). *Greek Mafia: Φωτογραφίες ντοκουμέντα από τη δράση της μαφιόζικης συμμορίας των εκτελεστών*. <https://www.tanea.gr/2024/01/19/greece/greek-mafia-fotografies-ntokoumenta-apo-ti-drasi-tis-mafiozikis-symmorias-ton-ekteleston/>

Τα Νέα. (2020, Ιουνίου 13). Τι αποκάλυψε έρευνα της ΕΥΠ για κύκλωμα διαφθοράς στην ΕΛ.ΑΣ. https://www.tanea.gr/2020/06/13/greece/astynomika/ti-apokalypse-ereyna-tis-eyp-gia-kykloma-diafthoras-stin-el-as/#goog_rewarded

Τελλόγλου, Τ. & Τριανταφύλλου, Ε. (2024, Ιουλίου 31). Σκάνδαλο υποκλοπών: το χρονικό μιας συγκάλυψης. <https://insidestory.gr/article/skandalo-ypoklopon-hroniko-mias-sygkalypsis>

Τελλόγλου, τ. & Τριανταφύλλου, Ε. (2022, Απριλίου 11). Ποιος παρακολουθούσε το κινητό του δημοσιογράφου Θανάση Κουκάκη; <https://insidestory.gr/article/poios-parakoloythoyse-kinito-toy-dimosiografoy-thanasi-koykaki>

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Antonopoulos, G. A., & Papanicolaou, G. (2016). Organized crime in Greece. In F. Allum & S. Gilmour (Eds.), *Routledge handbook of transnational organized crime* (pp. 265-276). Routledge.
- Arseniou, D. (1984). *Lessteia kai koinonia stin Ellada*. Themelio.
- Arsovska, J., & Allum, F. (2014). Introduction: Women and transnational organized crime media. *Trends in Organized Crime*, 17, 1–15.
- Baratta, A. (1982). *Criminologia critica e critica del diritto penale*. Il Mulino.
- Chambliss, W. (2004). On the symbiosis between criminal law and criminal behavior. *Criminology*.
- Chambliss, W. J. (1988). *On the take: From petty crooks to presidents* (2nd ed.). Indiana University Press.
- Chambliss, W. J. (1998). *On the Take: From Petty Crooks to Presidents*. Bloomington: Indiana University Press.
- Chambliss, W. J. (2004). *Power, politics and crime*. Westview Press.
- Cressey, D. (1969). *Theft of the Nation*. New York: Harper & Row.
- Cressey, D. R. (1969). *Theft of the nation: The structure and operations of organized crime in America*. Harper & Row.
- Cohen, S. (2011). *Folk Devils and Moral Panics* (3 εκδ.). Taylor & Francis e-Library.
- Ανάκτηση από
60https://infodocks.files.wordpress.com/2015/01/stanley_cohen_folk_devils_and

_moral_panics.pdf

Hirschfeld, K. (2015). *Gangster states: Organized crime, kleptocracy, and political collapse*. Palgrave Macmillan.

Hunter, Mark L. (2026). *Story-based inquiry: a manual for investigative journalists*. UNESCO.

Karydis, V. (1996). *Oi metanastes kai ta mesa mazikis enimerosis*. Papazisis.

Karydis, V. (2010). *Immigration and crime in Greece*. Nomiki Bibliothiki.

Kleemans, E. R. (2014). Theoretical perspectives on organized crime. In L. Paoli (Ed.), *Oxford handbook on organized crime*. Oxford University Press.

Manganas, A. (2007). *Poiniko dikaio*. Sakkoulas.

Morselli, C. (2009). The criminal network perspective. In *Inside criminal networks*. Springer.

Nugent, A. (2022). *The Role of Investigative Journalism to Uncover Fraud and Corruption in Europe*.

Paoli, L. (2014). *The Oxford handbook of organized crime*. Oxford University Press.

Paoli, L., & Vander Beken, T. (2014). Organised crime: A contested concept. In *The Oxford handbook of organized crime*. Oxford University Press.

Petropoulos, J. A. (1997). *Politics and statecraft in the kingdom of Greece*. Princeton University Press.

United Nations Office on Drugs and Crime. 2002. Results of a pilot survey of forty selected organized criminal groups in sixteen countries. Vienna: United Nations on Drugs and Crime.

Reporters Without Borders. (2024). World Press Freedom Index. <https://rsf.org>

Remeur, C. 2018. Listing of tax havens by the EU. Listing of tax havens by the EU. European Parliamentary Research Service.

Ruggiero, V. (2012). Introduction: The organisation of crime. In *Corruption and organised crime in Europe*. Routledge.

Ruggiero, V., & Vass, P. (1999). The new economy, crime and illegal markets. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 7(2), 251-267.

Saviano, R. (2006). *Γόμορρα*. Πατάκη.

Sutherland, H. E. (1944). Is white collar crime crime? *American Sociological Review*, 10(2), 132–139.

Sumi, R., Lalicic, L., Risk analysis of corruption within law enforcement. Belgrade: Council of Europe, 2015.

Varese, F. (2010). What is Organised Crime? *Organised Crime: Critical Concepts in Criminology* (London, Routledge, 2010) vol I, 11–33.

Vidali, S. (2021). Mafia, corruption and organized crime in Greece. Nomiki Bibliothiki.

Vidali, S. (2022). Critical criminology and organized crime. Sakkoulas.

Xenaki, A. (2011). Political corruption and organized crime in Greece. Papazisis.

Zakaria, M. (2015). Antecedent factors of whistleblowing in organizations. *Procedia Economics and Finance*, 28, 230–234.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Αντωνόπουλος, Γ., & Παπανικολάου, Γ. (2016). Καπιταλισμός χωρίς άδεια: Η ελληνική περίπτωση. Στο Μ. Γασπαρινάτου (Επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης (σσ. 955–976). Σάκκουλα.

Αρσενίου, Λ. (1984). Η Θεσσαλία κατά την τουρκοκρατία. Επικαιρότητα.

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). Λευκά κολάρα και οικονομικό έγκλημα. Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2019). Η αντεγκληματική πολιτική για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος ως λανθάνουσα οικονομική διακυβέρνηση. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαραλάμπους (Επιμ.), Εγκλήματα των ισχυρών. ΕΑΠ.

Βιδάλη, Σ. (2007). Έλεγχος του εγκλήματος και δημόσια αστυνομία. Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Βιδάλη, Σ. (2007). Ληστεία και κοινωνικός έλεγχος στην Ελλάδα του 19ου αιώνα. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. (2017). Οργανωμένο έγκλημα και εγκληματικές οργανώσεις. Αθήνα:
Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια: Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα.
Σάκκουλα.

Βιδάλη, Σ. (2022). Εισαγωγή στην εγκληματολογία. Νομική Βιβλιοθήκη.

Γασπαρινάτου, Μ. (2019). Πολιτική διαφθορά και χρηματοδότηση των πολιτικών
κομμάτων. Στο Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα. ΕΑΠ.

Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών. (1998). Κώδικας
επαγγελματικής ηθικής και κοινωνικής ευθύνης. <https://www.esiea.gr>

Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ. (2005). Η οριοθέτηση του αξιοποίνου της τρομοκρατίας και οι
προκλήσεις για ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο. *Ποινικά Χρονικά*.

Καλαφάτης, Α. (2018, Οκτωβρίου 18). Το προφίλ των νονών: Οι τυχεροί μπαίνουν
στη φυλακή. Έθνος.

Καρύδης, Β. (1996). Η εγκληματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα και τα ΜΜΕ.
Αθήνα: Παπαζήσης.

Καρύδης, Β. (2010). Όψεις κοινωνικού ελέγχου στην Ελλάδα. Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Καρύδης, Β. (2010). Media & Έγκλημα: Όψεις Κοινωνικού Ελέγχου Στην
Ελλάδα. Ηθικοί Πανικοί, Ποινική Δικαιοσύνη. Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας.

- Κωστάρας, Α. (2000). Έννοια, τυποποίηση και προβληματική των κυρώσεων του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου. Π.Ν. Σάκκουλας.
- Μαγγανάς, Α. (2007). Ιδιαίτερα ζητήματα ποινικού δικαίου & ποινικής δικονομίας. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μυλωνόπουλος, Χ. (2000). Οργανωμένο έγκλημα και διεθνές δίκαιο. Στο Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου (σ. 101).
- Ξενάκη, Σ. (2011). Το Ο.Ε. στην Ελλάδα: Η οριοθέτηση και αξιολόγηση της απειλής.
- Σταμούλη, Ε. (2016). Οργανωμένο έγκλημα και οικονομική κρίση: Τάσεις και μεταβολές. Στο Μ. Γασπαρινάτου (Επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης (σσ. 1194–1230). Σάκκουλα.
- Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαλαράμπους (Επιμ.), Εγκλήματα των ισχυρών (σσ. 214–237). ΕΑΠ.
- Τσιλίκης, Δ. (2018). Προστατευόμενοι καταγγέλλοντες και μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος. The Art of Crime.
- Χλούπης, Γ. (2019). Το θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Στο Εγκλήματα των ισχυρών. ΕΑΠ.
- Χλούπης, Γ. (2021). Οργανωμένο έγκλημα και ποινική αντιμετώπιση. Αθήνα: Σάκκουλας.

Χλούπης, Γ. (2021). Υπερεθνική οργανωμένη εγκληματικότητα. Στο Δ. Ζιούβας
(Επιμ.), Οργανωμένο έγκλημα.

Χλούπης, Δ. Γ. (2004). Διασυνοριακό και υπερεθνικό οργανωμένο έγκλημα. Νομική
Βιβλιοθήκη.

Νομοθεσία

Council Framework Decision 2008/841/JHA of 24 October 2008 on the fight against
organized crime.

Greek Penal Code, Article 187, Criminal Organization.

Law 3875/2010. Ratification and implementation of the United Nations Convention
against Transnational Organized Crime and its Protocols.

United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Palermo
Convention, 2000.

Άρθρο 187Γ - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019). (2026). *Ευνοϊκά μέτρα*.
Lawspot.gr

Άρθρο 254- Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (Νόμος 4620/2019). Ειδικές ανακριτικές
πράξεις επί ορισμένων εγκλημάτων. Lawspot.gr

Ελλάδα. (2019). Σύνταγμα της Ελλάδος (Όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 25^{ης} Νοεμβρίου 2019 της Θ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων). Βουλή των Ελλήνων. [Hellenicparliament.gr](http://hellenicparliament.gr)

Ελληνική Αστυνομία. (2013). *Ετήσια έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2013_ekthesi_oe.pdf

Ελληνική Αστυνομία. (2016). *Ετήσια έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. <https://www.astynomia.gr/file/2013/05/07112017ethsiaekthesi2016.pdf>

Ελληνική Αστυνομία. (2019). *Ετήσια έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf.pdf

Ελληνική Αστυνομία. (2020). *Ετήσια έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/28062022ekthesiorganwmenou2022.pdf>

Ελληνική Αστυνομία. (2021). *Ετήσια έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>

Ελληνική Αστυνομία. (2022). *Ετήσια έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. <https://www.astynomia.gr/file/2024/01/EKΘΕΣΗ-ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ-2022-ΑΝΟΙΚΤΗ-ΕΚΔΟΣΗ-1.pdf>

Ελληνική Αστυνομία. (2023). *Ετήσια έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. <https://www.astynomia.gr/file/2024/11/EKΘΕΣΗ-ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ-2023-ΑΝΟΙΧΤΗ-ΕΚΔΟΣΗ..pdf>